

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PROVOZOVÁNÍ VELKÝCH OPERNÍCH SOUBORŮ
V ČESKÉ REPUBLICCE**

Štěpán Piňos

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Doubravka Svobodová

Oponent práce: prof. JUDr. Jiří Srstka

Datum obhajoby: 8. – 9. září 2022

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2022

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Performing Arts

Arts Management

DIPLOMA THESIS

**MANAGEMENT OF LARGE OPERA HOUSES IN THE
CZECH REPUBLIC**

Štěpán Piňos

Supervisor: MgA. Mgr. Doubravka Svobodová

Oponent: prof. JUDr. Jiří Srstka

Thesis defence: 8th – 9th September 2022

Degree granted: BcA.

Praha, 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

PROVOZOVÁNÍ VELKÝCH OPERNÍCH SOUBORŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Rád bych především poděkoval vedoucí práce MgA. Mgr. Doubravce Svobodové za její ochotu, čas, trpělivost a nedocenitelné rady. Stejně tak oponentovi práce prof. JUDr. Jiřímu Srstkovi.

Děkuji celé své rodině za podporu, hlavně své mámě Radce a babičce s dědou.

Děkuji všem svým spolužákům, kolegům a kamarádům za jejich neutuchající slova podpory a zasílání energie – Báře, Lucii, Hanině, Fany, Adamovi, Peterovi, Tereze, Róze, Světlaně, Káči, Mirovi, Lence, Máji, Květě, Světlaně, Doubravce, Míše, Vandě, Lukášovi a Ivovi.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá provozováním velkých operních souborů v České republice, konkrétně Národním divadlem, Národním divadlem Brno a Národním divadlem moravskoslezským v Ostravě. Stěžejní hypotézou byly rozdílné podmínky pro vznik a provozování inscenací ve vybraných divadlech. Primárním materiálem pro sběr dat se staly výroční zprávy, ročenky, webové stránky divadel, divadelní archiv, publikace každého divadla (brožury o předplatném, informační letáky o vstupenkách, divadelní programy, měsíční časopisy, měsíční programy) česká i cizojazyčná literatura. Zkoumány byly premiéry, repertoár, počty jednotlivých odehraných představení, počty zaměstnanců, výkony orchestru a sboru, sólisté, inscenační týmy premiérových titulů, spádové oblasti každého divadla, operní publikum a mediální ohlas.

Klíčová slova

Národní divadlo, Národní divadlo Brno, Národní divadlo moravskoslezské, premiéry, repertoár, hrací plán, opera, balet, sólisté, orchestr, sbor

Abstract

This diploma thesis deals with the management of large opera houses in the Czech Republic, specifically the National Theatre, the Brno National Theater and the Moravian-Silesian National Theatre. The key hypothesis was the different conditions for the creation and operation of productions in each theater. Annual reports, yearbooks, theater websites, theater archives, publications of each theater (information about subscription and tickets, booklets, monthly magazines, monthly schedules) Czech and foreign language literature became the primary material for data collection. Premieres, repertoire, numbers of performances and staff, orchestral and choral performances, soloists, production teams, catchment areas, opera audiences and media reaction were studied.

Key words

National Theatre, National Theatre Brno, National Moravian-Silesian Theatre, opening nights, repertoire, schedule, opera, ballet, soloists, orchestra, chorus

Obsah

1. Úvod	1
2. Metodologie	4
3. Operní scény České republiky a jejich geografické rozložení	7
3.1. Počet obyvatel tří největších krajů České republiky	7
3.2. Operní domy České republiky a jejich scény	8
4. Repertoárové složení tří největších operních domů České republiky a počet představení	11
4.1. Počet odehraných představení.....	11
4.2. Repertoár operních domů	14
4.3. Premiérové tituly a jejich počty	17
4.4. Počet odehraných představení premiérových titulů	20
4.5. Inscenační týmy premiérových titulů.....	23
4.6. Hrací scény a jejich kapacity	24
5. Finance	26
5.1. Rozpočty divadel	26
5.2. Ceny vstupenek ND, NDB a NDM	28
5.2.1. Průměrná hrubá měsíční mzda	30
5.2.2. Porovnání ceny vstupenek	31
6. Předplatné ND, NDB a NDM	34
7. Zájezdová činnost ND, NDB a NDM	38
8. Umělecké profese a jejich početní obsazení ND, NDB a NDM	41
8.1. Sólisté ND, NDB a NDM	41
8.2. Dirigenti ND, NDB a NDM	44
8.3. Sbory ND, NDB a NDM	45
8.4. Orchestry ND, NDB a NDM.....	50
9. Analýza publika ND, NDB a NDM	53
9.1. Analýza operního publika Národního divadla	53
9.2. Analýza operního publika Národního divadla Brno	55
9.3. Analýza operního publika Národního divadla moravskoslezského	56
10. Ohlas tisku	60
10.1. Divadelní noviny	60
10.2. Hudební rozhledy.....	62

10.3. Zahraniční operní portály	63
11. Závěr.....	64
Seznam zdrojů a použité literatury	67

Seznam příloh

Příloha č.1 – Druhy slev na vstupném v ND, NDB a NDM

Příloha č.2 – Druhy předplatného v ND, NDB a NDM

Příloha č.3 – Kritický žebříček pro operu v Divadelních novinách 1

Příloha č.4 – Kritický žebříček pro operu v Divadelních novinách 2

Příloha č.5 – Údaje k rozpočtu ND pro rok 2019

Příloha č.6 – Návrh rozpočtu pro rok 2019 v NDB

Příloha č.7 – Návrh rozpočtu pro rok 2019 v NDM

Seznam zkratek

DAMU – Divadelní fakulta Akademie múzických umění

ND – Národní divadlo

SO – Státní opera

STD – Stavovské divadlo

NS – Nová scéna

NDM – Národní divadlo moravskoslezské

DAD – Divadlo Antonína Dvořáka

DJM – Divadlo Jiřího Myrona

NDB – Národní divadlo Brno

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

12 – Divadlo „Dvanáctka“

ČR – Česká republika

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám provozováním tří největších operních domů České republiky, které se nacházejí v Praze, Brně a Ostravě. Operní tvorba a žánr opery jako takový mne zajímá dlouhou dobu. Pravidelně jsem navštěvoval operní představení v ostravském Národním divadle moravskoslezském. Během gymnaziálních studií jsem měl možnost s tímto divadlem navázat spolupráci a stal jsem se tak součástí operního a baletního souboru na postu inspicienta a asistenta režie. Během této doby jsem nahlédl do zákulisí provozování třetí největší operní scény České republiky. Díky této praxi jsem začal chápat specifika provozování operního souboru.

Po nástupu na Katedru produkce na DAMU se mi naskytla příležitost pracovat na zkrácený úvazek na pozici produkčního nových projektů opery v Národním divadle v Praze. Tato pracovní příležitost mi umožnila poznat provozování dalšího operního souboru v České republice.

Během posledních let pravidelně sleduji operní představení v celé České republice, ať už při jednotlivých návštěvách daných měst, kde se operní domy nacházejí, nebo v rámci festivalů, které jsou pořádány (například Festival Divadlo Plzeň, Festival Opera v Praze, Smetanova Litomyšl, Nové operní dny Ostrava). Na základě zhlédnutých představení v Česku jsem se zamyslel nad specifiky vzniku daných inscenací a nad náročností vzniku jednotlivých představení v podmínkách, které může dané divadlo nabídnout. Přestože jsou prostředky diametrálně rozdílné, vznikají inscenace v obdobné kvalitě v několika městech České republiky zároveň.

V první řadě jsem stanovil, jaká vícesouborová divadla s operním souborem budou zkoumána, v druhé řadě jsem stanovil časové období, ve kterém jsem srovnával činnost vybraných divadel. V České republice je devět divadelních institucí, které uvádějí operní představení, ale podmínky za kterých fungují, jsou velmi rozdílné. Abych mohl alespoň částečně divadla komparovat, uvažoval jsem nad nejrůznějšími srovnatelnými parametry. Nakonec jsem se přiklonil k výběru tří největších operních domů České republiky - Národní divadlo, Národní divadlo Brno

a Národní divadlo moravskoslezské, protože je pojí částečně srovnatelná velikost města, počet obyvatel, scény, které má divadlo k dispozici a další. Kromě toho jsou zvolené scény součástí vícesouborového divadla, nachází se ve velkých centrech měst nad 250 tisíc obyvatel, mají samostatnou budovu, která je určena především pro uvádění operních představení, a tudíž jsem je zvolil k porovnávání.¹

Z důvodů pandemie onemocnění Covid-19, která vedla k omezení provozu divadel v ČR mezi léty 2020 až 2022, stanovil jsem zkoumané období na rok 2019, kdy všechna divadla fungovala v pravidelném provozu.² Zkoumání fiskálního roku 2019, ačkoliv zahrnuje části dvou divadelních sezón, jsem zvolil z důvodu, že většina podkladových materiálů se vztahuje ke kalendářnímu roku.³ Významným bodem šetření bylo také financování jednotlivých divadel a průzkum informací, které tato data nabízejí a jsou veřejně dostupná.

Zaměřil jsem se na premiéry daných divadel, žánrovou rozmanitost, složení programu, počet odehraných představení a vytíženost souboru, hrací místa, vstupné a předplatné, početní složení uměleckých profesí, analýzu diváků s ohledem na umístění operních domů a finanční dostupnost divadel.

Základním atributem výzkumu bylo potvrzení z počátku prvotního - povrchového - pohledu na provozování operních domů v České republice a následný hloubkový průzkum, který původní hypotézu verifikoval nebo falzifikoval.

Základem této práce se stala hypotéza, že dle mého názoru Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské disponují ve srovnání s Národním divadlem menším objemem prostředků na vznik a provoz operních představení, ale přesto jsou schopna produkovat inscenace srovnatelné kvality. Základním parametrem porovnávání byly podmínky pro vznik a provozování inscenací.

¹ Jistě by bylo zajímavé zkoumat i zbylá divadla, která uvádí v České republice operu, nicméně je to téma nad časové možnosti a rozsah této práce.

² Pokud se do detailu podíváme na rok 2019, tak ani tento rok nebyl zcela běžný pro fungování a provoz první české operní scény Opery Národního divadla, konkrétně pak Státní opery. V roce 2019 procházela Státní opera několikaletou rekonstrukcí a nebyla zpřístupněna pro diváky. Soubor Státní opery pohostinsky hrál na scéně Hudebního divadla Karlín. Sezóny 2018/2019 a 2019/2020 tedy jsou do jisté míry nestandardní, proto bylo některé znaky scén těžké zkoumat. Věnovat se tomuto tématu budu v následujících kapitolách.

³ Příspěvkové organizace jsou navázány na veřejné rozpočty a veřejné rozpočty podléhají Zákonu o rozpočtových pravidlech 218/200 Sb. České republiky (podléhá Národní divadlo) a Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů 250/200 Sb. Vše se řeší v ročních periodách.

Vycházím z předpokladu, že Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské hrají operní představení stejně pravidelně jako Národní divadlo, ale za horších finančních podmínek. V České republice jsou z vnějšího pohledu tři srovnatelná divadla, která pravidelně hrají operu, mají scénu, kde se operní představení mohou odehrát a součástí divadla jsou také další soubory (např. činohra, balet, opereta/muzikál). Příspěvky pro provozování daných divadel jsou však odlišné. Rozdílná je také kupní síla obyvatelstva, neboť Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské se nemohou tolik spoléhat na turistický ruch, a přesto je z vnějšího pohledu divákům nabízena obdobná kvalita představení.

Nakolik mají tři největší operní scény stejné podmínky provozování, do jaké míry je daný operní dům úspěšnější než ty ostatní a především do jaké míry je možné porovnat nejrůznější aspekty provozu opery v Česku? V této práci se pokusím alespoň částečně odpovědět na předchozí otázky.

2. Metodologie

V bakalářské práci bylo čerpáno z celé řady zdrojů. Primárním pramenem se staly výroční zprávy každého ze tří divadel. Národní divadlo⁴ i Národní divadlo Brno⁵ mají své výroční zprávy za rok 2019 zveřejněny na svých webových stránkách, stejně tak Národní divadlo moravskoslezské zveřejnilo na svém webu sezónní ročenky⁶. NDM na rozdíl od ND a NDB své ročenky publikovalo v rámci sezón, tj. 2018-2019 a 2019-2020.

Dalším zdrojem se staly publikace NIPOSu, zřizovací listiny divadel, diplomová práce zaměřená na operní téma, údaje poskytované Českým statistickým úřadem, brožury o předplatném, noviny a magazíny zabývající se operou, fermany, programy a další. Použita byla také česká a cizojazyčná literatura mapující kulturně-operní management. Pro získání detailnějších informací bylo navázáno spojení s představiteli jednotlivých divadel (správní ředitelé, obchodní oddělení, hudební a divadelní archivy, ekonomové a produkční daných sekcí).

Výroční zpráva Národního divadla⁷ dále nespécifikuje počet operních představení, která se odehrála na jednotlivých scénách. Stejně tak neuvádí jednotlivé tituly, které se na jednotlivých scénách odehrály. Ve výroční zprávě je uveden čistě počet odehraných představení. Ke zjištění, kolik představení, koncertů, zájezdů a matiné odehrál soubor Národního divadla, bylo nutné prostudovat veškeré programy divadel za rok 2019.

Výroční zpráva Národního divadla Brno⁸ disponuje přesnými daty o odehraných operních představeních. Nejsou zde však uvedeny jednotlivé tituly, které byly odehrány a ani ve které budově. Je zde poměrně detailní popis premiér daného

⁴ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zprávy* [online]. [cit. 19.11.2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle/dokumenty/vyrocní-zpravy>

⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19.11.2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenky NDM* [online]. [cit. 19.11.2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/97-rocenky.html>

⁷ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

⁸ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/05/Vyrocní-zprava-NdB-2019.pdf>

roku, stejně tak zájezdové a koncertní činnosti. Ročenky sezón 2018/2019⁹ a 2019/2020¹⁰ Národního divadla moravskoslezského nabízí přesná data o premiérách, odehraném repertoáru, doprovodné i koncertní činnosti. V prostudovaných ročenkách byly nalezeny měsíční programy celého divadla, ze kterých bylo možné získat potřebné údaje. Kromě měsíčních programů je každé inscenaci věnován prostor, kde je detailněji rozebrána, tzn. u obsazení jsou uvedena také data, kdy který umělec zpíval, stejně tak inscenační týmy a další umělecko-technický personál, který se na dané inscenaci podílel. Nechybí ani obrazová příloha.

Velkým problémem bylo získání detailnějších informací ze strany Národního divadla Brno. Ve většině případů nebyly bližší specifikace zaslány, a to ani pro studijní účely.

Důležitým aspektem přípravy každé nové opery v daném operním souboru je nákladovost vzniku inscenace. Je patrné, že opera díky svému početnímu obsazení bude nejnákladnější složkou repertoárového divadla. Důvodem jsou několikačetné alternace rolí, sbor, orchestr, korepetitoři, externisté v podobě stafáží a tanečníků. Oproti činohře a částečně baletu je nákladovost vzniku a dalšího provozu operních představení nejvyšší. Je nutné představení neustále udržovat, tudíž i po premiérách probíhá průběžná hudební i režijní příprava.¹¹ Pokud povrchově početně porovnáme uměleckou složku činohry s operou ND (jedním operním domem), tak se dostáváme příkladově do poměru cca 50 zaměstnanců (činohra) ku 250 zaměstnancům (opera), tudíž pětkrát více (1:5).

⁹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

¹⁰ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

¹¹ Opera : velká encyklopedie : životopisy, díla, obsahy oper, notové příklady, fotografie, literatura, slovníček pojmů, diskografie, rejstříky, doplňky pro české vydání. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1996. s. 20. ISBN 80-204-0541-0.

Státní i městské příspěvkové organizace si v rámci svých interních dokumentů zpracovávají tato data, nicméně jsou však přísně interní a ani pro účely bakalářské práce je nebylo možné ze strany všech tří divadel poskytnout.¹² Základní informace jsou dány za celé divadlo, nelze získat exaktní data pro operu (nejen pro vznik nové inscenace, ale ani pro její následné provozování). Divadla často ani pro reprízování titulů daných souborů nezkoumají provozní náklady, nicméně již z prvotního pohledu na počet zaměstnanců v daných souborech a jejich mzdové náklady je patrný rozdíl. Základem jsou samostatné výkonnostní ukazatele opery, ale náklady jsou brány za celé divadlo.

¹² Absolutní srovnání divadel není možné, neboť do komparace vstupuje obrovské množství veličin, které by se musely zkoumat. Nejen o jaký titul se jedná, ale také jaká je jeho úprava (např. početní obsazení orchestru), jaké jsou náklady na uvádění z autorsko-právního hlediska, obsazení rolí (zahraniční vs. tuzemské), inscenační tým, jaká je výprava a náklady na její vznik a další. Je proto velmi náročné detailně zkoumat všechny aspekty.

3. Operní scény České republiky a jejich geografické rozvržení

V následující kapitole je popsán počet obyvatel u krajů, kde zkoumáme daná divadla. Uvedeny jsou také jednotlivé operní scény a jejich umístění po České republice.

3.1. Počet obyvatel tří největších krajů České republiky

Česká republika čítala v roce 2019 10 649 800 obyvatel.¹³ Dle Českého statistického úřadu to bylo 5 244 194 mužů a 5 405 606 žen.¹⁴ Samotné hlavní město Praha mělo jednu desetinu celkového počtu obyvatel Česka, a to 1 308 632 obyvatel.¹⁵ Praha je samostatným krajem.¹⁶

Jihomoravský kraj čítal v roce 2019 1 187 667 obyvatel¹⁷, sídlem a největším městem kraje je Brno. Brno mělo 377 139 obyvatel.¹⁸

Moravskoslezský kraj se sídlem kraje v Ostravě měl celkově 1 203 299 obyvatel¹⁹. Ostrava měla 287 265 obyvatel.²⁰

¹³ ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2019* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721901.pdf/31ed5e58-ade2-4884-89b8-2d3c362d5b66?version=1.0>

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Hlavní město Praha tvoří jednu desetinu počtu obyvatel celé České republiky.

¹⁷ ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2019* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721901.pdf/31ed5e58-ade2-4884-89b8-2d3c362d5b66?version=1.0>

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Populace v Česku se během roku 2019 rozrostla o více než 44 tisíc obyvatel, Moravskoslezský kraj vykázal nejvyšší úbytek obyvatel o 2 760 osob, naopak v Jihomoravském kraji se zvýšil o 4 322 osob a v Praze o 15 645 osob.

3.2. Operní domy České republiky a jejich scény

V roce 2019 bylo v naší zemi celkem devět profesionálních operních scén²¹ se stálým souborem a repertoárovým typem hraní.

Při analýze počtu obyvatel a územní rozloze můžeme snadno doložit, že Česká republika má po Německu²² jednu z nejhustších sítí operních divadel v zemích EU.

Výčet operních scén ČR:²³

- Národní divadlo (Opera Národního divadla a Státní opera)
- Národní divadlo Brno (Janáčkova opera)
- Národní divadlo moravskoslezské
- Slezské divadlo Opava
- Moravské divadlo Olomouc
- Divadlo F. X. Šaldy Liberec
- Jihočeské divadlo České Budějovice
- Divadlo Josefa Kajetána Tyla Plzeň
- Severočeské divadlo Ústí nad Labem

V samotném hlavním městě se nachází dva operní soubory (Opera Národního divadla a Státní opera), které však spadají po hlavičku jedné instituce - Národního divadla. Operní představení se hrají celkem na čtyřech scénách.²⁴

Druhé největší město České republiky Brno umístěné v Jihomoravském kraji disponuje Národním divadlem Brno. Operní představení se zde hrají celkem na třech scénách.²⁵

²¹ NIPOS. (oficiální web poradenského a informačního střediska). *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2019* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/12/Statistika_2019_I.KULTURNI_DEDICTVI_web.pdf

²² Zander, M., Spieß, H., Eschelbach, S. *Theatrestatistik 2019/2020*. 1. vyd. Köln : Deutscher Bühnenverein, 2021. 289 s. ISBN 978-3-934431-24-9.

²³ NIPOS. (oficiální web poradenského a informačního střediska). *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2019* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/12/Statistika_2019_I.KULTURNI_DEDICTVI_web.pdf

²⁴ Národní divadlo (oficiální web divadla). *O nás* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/o-nas>

²⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Opera* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opery/>

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě „překvapivě“ sídlí v Moravskoslezském kraji a má tři hrací scény, opera se uvádí na dvou z nich.²⁶

Mimořádností Moravskoslezského kraje je, že se v jednom kraji nacházejí dvě divadla, která v rámci vícesouborového provozu nabízejí publiku operní představení. Slezské divadlo Opava, které uvádí operu na své jediné scéně²⁷, je vzdáleno cca 30 kilometrů od Ostravy, dostupnost opery je pro diváky v tomto kraji nadstandardní. Vzniká zde ale větší konkurence mezi divadly.

Pokud zůstaneme ve východní části České republiky, tak zde nalezneme Moravské divadlo Olomouc s jednou hrací scénou.²⁸

V Libereckém kraji se nachází Divadlo F. X. Šaldy, které operu uvádí pouze v historické budově Šaldova divadla, mají tedy jednu hrací scénu.²⁹

V těsné blízkosti Libereckého kraje najdeme kraj Ústecký se Severočeským divadlem Opery a Baletu s jednou hrací scénou.³⁰

V Českých Budějovicích nalezneme Jihočeské divadlo, které nemá pro svůj operní soubor přímo domovskou scénu. Operní projekty jsou uváděny v Kulturním domě Metropol, komorní projekty v samotném Jihočeském divadle. V letních měsících se opera hraje také na Otáčivém hledišti v Českém Krumlově.³¹

Plzeň a Divadlo Josefa Kajetána Tyla má pro svůj operní soubor dva domy - tzv. Velké divadlo a Novou scénu.³²

Pro zkoumání bylo vybráno Národní divadlo, Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské. Divadla se nacházejí ve třech největších městech České republiky, jsou součástí vícesouborových divadel, která mají shodně také balet

²⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Historie opery* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/stranka/46-historie-opera.html>

²⁷ Slezské divadlo Opava (oficiální web divadla). *Historie Slezského divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadlo-opava.cz/divadlo/o-divadle/historie-slezskeho-divadla/>

²⁸ Moravské divadlo Olomouc (oficiální web divadla). *Moravské divadlo dnes* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <http://www.moravskedivadlo.cz/>

²⁹ Divadlo F. X. Šaldy Liberec (oficiální web divadla). *Historie* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.saldovo-divadlo.cz/divadlo/historie>

³⁰ Severočeské divadlo (oficiální web divadla). *Operní soubor* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <http://www.operabalet.cz/?page=txt&id=5271>

³¹ Jihočeské divadlo (oficiální web divadla). *Soubory Jihočeského divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.jihoceskedivadlo.cz/opera?openHelpId=90>

³² Divadlo J. K. Tyla v Plzni (oficiální web divadla). *Současnost divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/soucasnost>

s činohrou. Divadla často spojuje i podobný repertoár, inscenační týmy a obsazení.³³

Národní divadlo je státní příspěvkovou organizací. Zřizovatel je Ministerstvo kultury, které vydává o vzniku příspěvkové organizace zřizovací listinu.³⁴

Národní divadlo Brno je příspěvkovou organizací statutárního města Brna³⁵ a Národní divadlo moravskoslezské zřizuje jako příspěvkovou organizaci statutární město Ostrava.³⁶

³³ Součástí Národního divadla je také soubor Laterny magiky a součástí Národního divadla moravskoslezského je soubor operety a muzikálu.

³⁴ Národní divadlo Praha, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla

³⁵ Národní divadlo Brno, Oddělení Provozní ředitelky, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla Brno

³⁶ Národní divadlo moravskoslezské, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského

4. Repertoárové složení tří největších operních domů České republiky a počet představení

4.1. Počet odehraných představení

V této kapitole je uveden výčet odehraných představení ve všech třech divadlech (ND, NDB, NDM). Detailně bude rozebráno Národní divadlo, které operu uvádělo na čtyřech scénách.

Dle hracích plánů se odehrál následující počet představení:

Tabulka č. 1:³⁷

Počet odehraných představení jednotlivými divadly

SCÉNY	POČET PŘEDSTAVENÍ
NÁRODNÍ DIVADLO	317
NÁRODNÍ DIVADLO BRNO	138
NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ	103

Poskytnuté informace (hrací plány, časopisy a programy) umožnily přesně specifikovat počet odehraných operních představení na každé ze scén Národního divadla.

Tabulka č. 2:³⁸

Počet odehraných operních představení na scénách ND

NÁRODNÍ DIVADLO - SCÉNY	POČET PŘEDSTAVENÍ
NÁRODNÍ DIVADLO	149
STAVOVSKÉ DIVADLO	90
HUDEBNÍ DIVADLO KARLÍN	40
NOVÁ SCÉNA	18

³⁷ Zdroj: Výroční zprávy ND a NDB za rok 2019, Ročenka NDM za sezóny 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní.

³⁸ Zdroj: Časopisy ND za rok 2019, zpracování vlastní.

Tabulka č. 3:³⁹

Počet odehraných operních představení soubory SO a ND

SOUBORY NÁRODNÍHO DIVADLA	POČET PŘEDSTAVENÍ
STÁTNÍ OPERA	99
NÁRODNÍ DIVADLO	196

Tabulka č. 4:⁴⁰

Počet uskutečněných zájezdů Opery ND a SO

ZÁJEZDY	POČET PŘEDSTAVENÍ
NÁRODNÍ DIVADLO	19
STÁTNÍ OPERA	7

Obdobně bylo možné rozdělit operní představení Národního divadla moravskoslezského na každou ze scén.

Tabulka č. 5:⁴¹

Počet odehraných operních představení na scénách NDM

SCÉNY - NDM	POČET PŘEDSTAVENÍ
DIVADLO ANTONÍNA DVOŘÁKA	87
DIVADLO 12	12

Národní divadlo Brno nezpřístupnilo údaje, na jejichž základě by se dal rozdělit počet odehraných operních představení pro Janáčkovo divadlo, Mahenovo divadlo a Divadlo Reduta, kde se opera uvádí.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Zdroj: Ročenka NDM 2018-2019 a Ročenka NDM 2019-2020, zpracování vlastní.

Pokud detailně prozkoumáme jednotlivé tabulky, tak z první je patrné, že v historické budově ND se ve srovnání s ostatními scénami opera hrála nejčastěji. Jedním z důvodů bylo uzavření Státní opery, jejíž soubor byl tedy nucen hrát pohostinsky, jak v historické budově ND, tak ve Stavovském divadle a Hudebním divadle Karlín.

Počet odehraných představení Státní opery byl však přesto poměrně nízký. Jedním z důvodů bylo, že některé inscenace sice bylo možno přenést do prostoru historické budovy ND, Stavovského divadla a Hudebního divadla Karlín, ale řada inscenací se hrát nemohla, protože technické parametry ostatních scén neumožnily jejich přesun.

Do Hudebního divadla Karlín se přesunuly inscenace *Rusalka*, *La traviata*, *Jeníček a Mařenka*, do historické budovy ND *Madama Butterfly*, *Aida*, *Tosca* a *Bohéma*⁴². Soubor Státní opery ve Stavovském divadle nazkoušel operu *Fidelio*, která byla následně přenesena do Státní opery, obdobně jako opera *Nabucco*, která měla premiéru v červnu roku 2018 v Hudebním divadle Karlín a po rekonstrukci byla přenesena do Státní opery.

Některé tituly hrané souborem Státní opery byly přeneseny na jiné scény, ale už se na svá domovská prkna nevrátily. Do Hudebního divadla Karlín byly přeneseny *Turandot* a *Netopýr*, obě inscenace zde také měly derniéru.⁴³ Inscenace *Mefistofeles*, kterou nastudoval soubor Státní opery, měla svou derniéru v historické budově Národního divadla.

Národní divadlo v Praze odehrálo zhruba 2,3krát více operních představení než Národní divadlo v Brně a zhruba 3krát více představení než Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě.

⁴² ČTK. *Stěhování Státní opery do Karlína: v příští sezóně tam bude na programu stovka operních představení* [online]. Praha: Operu plus.cz, 2016 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/orchestr-a-sbor-prazske-statni-opery-odehraje-v-karlina-v-pristi-sezone-stovku-predstaveni/>

⁴³ Beno Blachut ml., osobní rozhovor, Praha 15. 12. 2021. /Osobní rozhovor s Benem Blachutem ml., Praha 15. 12. 2021.

4.2. Repertoár operních souborů

Všechny tři největší operní domy České republiky nabídly za rok 2019 bohatou skladbu repertoárových představení. Společně s premiérami mělo Národní divadlo celkem 39 inscenací⁴⁴, Národní divadlo Brno 30 inscenací⁴⁵ a Národní divadlo moravskoslezské 14 inscenací.⁴⁶

Na všech třech operních scénách nalezneme tyto tituly: Prodaná nevěsta, Rusalka, La traviata. V Brně a Ostravě je navíc totožně uváděna také opera Juliette⁴⁷, v Brně a Praze pak Nabucco, Její pastorkyňa, Aida, Carmen, Libuše, Tosca, Příhody lišky Bystroušky, Čert a Káča, Kouzelná flétna⁴⁸ a v Praze a Ostravě pak ještě Maškarní ples.⁴⁹

Dramaturgické linky Prahy, Brna i Ostravy byly různorodé. Klasické tituly, které bývají u publika oblíbené, nalezneme v repertoáru všech tří scén - Prodaná nevěsta, Rusalka a La traviata. Tato představení se stala součástí repertoáru po více sezón.

⁴⁴ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Sezony* [online]. [cit. 19. 2. 2022]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/sezony>

⁴⁵ NOVÁKOVÁ, Jitka, vedoucí oddělení umělecké dokumentace Národního divadla Brno, 22. listopadu 2021 10:11, emailová korespondence

⁴⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenky NDM* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/97-rocenky.html>

⁴⁷ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

⁴⁸ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

⁴⁹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

Tabulka č. 6:⁵⁰

Data premiér tří shodných inscenací v ND, NDB a NDM v roce 2019

DATA PREMIÉR				
TITUL	SCÉNY			
	HB ND	HB SO	NDB	NDM
La traviata	21.02.1998	05.10.2006	26.10.2001	03.05.2018
Rusalka	13.05.2009	05.05.2005	21.02.2012	17.10.2019
Prodaná nevěsta	25.09.2008		24.03.2006	11.10.2006

Tyto tři tituly jsou součástí repertoárů divadel po mnoho let a jsou divácky úspěšné. Ačkoliv v Národním divadle moravskoslezském měla La traviata premiéru v roce 2018 a Rusalka v roce 2019, také v předchozích sezónách byly stejné operní tituly součástí repertoáru po mnoho let a po jejich derniéře je divadlo velmi záhy uvedlo v novém nastudování.

Vzhledem k poptávce operního publika v Praze se v roce 2019 dokonce vyplatilo zároveň uvádět opery La traviata a Rusalka oběma soubory.⁵¹

Národní divadlo zařadilo na repertoár také několik experimentálních a soudobých děl, která se vymykají klasické operní dramaturgii: Tramvestie (skladatel Petr Wajsar), Don Hrabal (skladatel Miloš Orson Štědroň), Žádný člověk (skladatel Jiří Kadeřábek), Jonny spielt auf (skladatel Ernst Křenek) a Sternenhoch (skladatel Ivan Acher). Na repertoár jsou zařazována také díla 20. století - Láska ke třem pomerančům nebo Lolita.⁵²

⁵⁰ Zdroj: Archiv ND, Web NDB, Ostravský divadelní archiv, zpracování vlastní.

⁵¹ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Tituly* [online]. [cit. 25. 2. 2022]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/tituly>

⁵² Beno Blachut ml., osobní rozhovor, Praha 15. 12. 2021. /Osobní rozhovor s Benem Blachutem ml., Praha 15. 12. 2021.

Národní divadlo Brno uvedlo také několik operních děl, která neřadíme ke klasickému repertoáru, například *Láska na dálku*, *Tři fragmenty z Juliette* a *Lidský hlas*, *Pravidla slušného chování*.⁵³

Na repertoáru této scény se nachází pět experimentálních děl, stejně jako u Národního divadla. Bylo možné očekávat, že u regionálního divadla budou při výběru progresivnějších děl opatrnější, ale nestalo se tomu tak.

Národní divadlo moravskoslezské udržuje v několika posledních sezónách cyklus „Operní hity 20. století“⁵⁴, v jehož rámci jsou během sezóny uváděna díla, která svou dramaturgií, obsahem a datací spadají do této doby a jsou také např. spojena s Ostravou. V roce 2019 byla v tomto cyklu uvedena opera Leoše Janáčka *Osud*.⁵⁵ Progresivní vedení divadla se nebrání zařadit na repertoár díla zcela neznámá a experimentální, jako autorskou operu spojenou s *Vánoce Jezulátko* a dílo *Čtyřnotová opera* z roku 1972.

Podobným „experimentem“ bývá také uvádění oper Leoše Janáčka. Tyto opery tradičně doplňují repertoár všech tří divadel. V rámci rozhovoru poskytnutého pro účely této práce dramaturg Opery ND a SO Mgr. MgA. Beno Blachut ml. uvedl: *„Leoš Janáček je adorován celým světem a je hojně uváděn na nejrůznějších operních scénách. V českých divadlech je však naším divákem nedoceněn. Návštěvnost je oproti operám Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany velmi nízká. Pakliže chtějí česká divadla uvádět opery Leoše Janáčka, je to vždy riskantním krokem, nemohou počítat s velkou návštěvností a častým uváděním.“*⁵⁶

Tradičním konzumentům opery jsou nabízena klasická operní díla. Nalezneme zde proto obvyklý repertoár složený z nejznámějších oper Giuseppe Verdiho a Giacoma Pucciniho, z českých pak Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka.

⁵³ NOVÁKOVÁ, Jitka, vedoucí oddělení umělecké dokumentace Národního divadla Brno, 22. listopadu 2021 10:11, emailová korespondence

⁵⁴ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Historie opery* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/stranka/46-historie-opera.html>

⁵⁵ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Osud* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/inscenace/4710-osud/>

⁵⁶ Beno Blachut ml., osobní rozhovor, Praha 15. 12. 2021. /Osobní rozhovor s Benem Blachutem ml., Praha 15. 12. 2021.

V roce 2019 v Národním divadle moravskoslezském měla premiéru jedna koprodukční inscenace, která vznikla ve spolupráci s Operou Slovenského národního divadla (Giacomo Puccini – *Tryptych*).⁵⁷ Inscenace *Lidský hlas a Tři fragmenty z Juliette* v Národním divadle Brno vznikla v koprodukci s Operou Göteborg.⁵⁸ Národní divadlo v Praze uvedlo dvě převzaté opery, které se uváděly v minulosti již na jiných světových scénách. Inscenace *Werther* Národního divadla měla poprvé premiéru 14. ledna 1995 v Het Muziektheater (Nederlandse Opera) v Amsterdamu⁵⁹, na repertoáru opery ND byla od 7. 6. 2018. Tato inscenace se hrála také ve Varšavě. Inscenace *Lohengrin*⁶⁰ Národního divadla byla obnoveným nastudováním inscenace Wolfganga Wagnera uvedené na Bayreuthských slavnostních hrách v roce 1967.⁶¹

4.3. Premiérové tituly a jejich počty

Národní divadlo uvedlo celkem šest premiér, Národní divadlo Brno čtyři premiéry a Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě pět premiér. Dle statistických údajů NIPOSu v roce 2019 bylo v celé České republice uvedeno celkově třicet pět premiér ve všech operních domech. Na zbývajících šest operních domů to je dvacet premiér, což v přepočtu vychází na 3,2 premiéry na jeden operní dům.

Pokud bychom šest operních premiér Národního divadla rozdělili napůl, tak na každý operní soubor ND to jsou tři premiéry. Výjimečné bylo tedy uvedení pěti premiér Národním divadlem moravskoslezským.

⁵⁷ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Tryptych* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/inscenace/4711-triptych/>

⁵⁸ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Tři fragmenty z Juliette/Lidský hlas* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/tri-fragmenty-z-juliette-lidsky-hlas/>

⁵⁹ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Werther* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6756>

⁶⁰ V Praze jej režijně nastudovala pravnučka Richarda Wagnera - Katharina Wagner.

⁶¹ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lohengrin* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6475>

Národní divadlo

Národní divadlo během roku 2019 nabídlo šest premiér, které byly rozprostřeny do průběhu celého roku. Vzhledem k rekonstrukci Státní opery se tři premiéry odehrály v Národním divadle, dvě premiéry ve Stavovském divadle a jedna premiéra na Nové scéně.

Tabulka č. 7:⁶²

Přehled operních premiér ND v roce 2019

NÁZEV INSCENACE	BUDOVA	DATA
Jonny spielt auf	ND	24. 1. + 26. 1. 2019
Mozart a ti druzí	STD	4. 4. + 7. 4. 2019
Tramvestie	NS	17. 4. + 22. 4. 2019
Láska ke třem pomerančům	ND	16. 5. + 19. 5. 2019
Dalibor	ND	27. 6. + 29. 6. 2019
Lolita	ND	3. 10. + 5. 10. 2019

Pokud se podíváme na skladbu premiér ND, tak ke klasickým titulům můžeme zařadit pouze Smetanova Dalibora, který měl premiéru v samotném závěru sezóny 2018/2019.⁶³ Zbylé premiérové tituly byly větším rizikem, neboť nejsou pro široké (dokonce ani pro operní) publikum příliš známé.

Národní divadlo Brno

Národní divadlo Brno v roce 2019 uvedlo čtyři premiéry, z toho jeden premiérový večer se skládal ze dvou jednoaktových oper. Všechny premiéry se v průběhu roku uskutečnily na prknech Janáčkova divadla.

⁶² Zdroj: Archiv ND, zpracování vlastní.

⁶³ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Dalibor* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7125>

Tabulka č. 8:⁶⁴

Přehled operních premiér NDB v roce 2019

NÁZEV INSCENACE	BUDOVA	DATA
Don Carlos	JD	2. 2. + 4. 2. 2019
Tři fragmenty z Julietty a Lidský hlas	JD	14. 6. + 16. 6. 2019
Hoffmanovy povídky	JD	20. 9. + 22. 9. 2019
Růžový kavalír	JD	29. 11. + 2. 12. 2019

Národní divadlo Brno svým premiérovým repertoárem sázelo spíše na osvědčené tituly, které jsou známé. Díla jsou však jak pro umělce tak hudebníky značně náročná (například Růžový kavalír). Za lehce experimentální můžeme považovat operní dvojitul Tři fragmenty z Julietty a Lidský hlas, který vznikl koprodukcí se švédským divadlem v Göteborgu.⁶⁵

Národní divadlo moravskoslezské

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě za rok 2019 uvedlo premiéru celkem pěti inscenací. Čtyři premiéry se uskutečnily v Divadle Antonína Dvořáka a jedna premiéra v komorním prostoru scény Dvanáctka.

Tabulka č. 9:⁶⁶

Přehled operních premiér NDM v roce 2019

NÁZEV INSCENACE	BUDOVA	DATA
Čtyřnotová opera	12	14. 2. + 16. 2. 2019
Julietta	DAD	11. 4. + 13. 4. 2019
Robert Ďábel	DAD	13. 6. + 15. 6. 2019
Rusalka	DAD	17. 10. + 19. 10. 2019
Maškarní ples	DAD	14. 12. + 16. 12. 2019

⁶⁴ Zdroj: Archiv NDB, zpracování vlastní.

⁶⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Tři fragmenty z Juliette/Lidský hlas* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/tri-fragmenty-z-juliette-lidsky-hlas/>

⁶⁶ Zdroj: Ročenky NDM 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní.

Národní divadlo moravskoslezské svými pěti premiérami za rok 2019 nabídlo různorodé spektrum titulů, které byly vyvážené. Uvedlo tituly, které nejsou příliš známé (Čtyřnotová opera, Julietta a Robert Ďábel), a oproti tomu divácky oblíbené opery (Rusalka a Maškarní ples).

4.4. Počet odehraných představení premiérových titulů

Skladba premiérových titulů byla v roce 2019 různorodá. Národní divadlo volilo do svého repertoáru nové tituly spíše experimentálního charakteru a díla autorů 20. století, Národní divadlo Brno naopak vsadilo na známější tituly. Národní divadlo moravskoslezské mělo vyvážené premiérové tituly, které byly složeny z děl tradičních i moderních.

Experimentální premiéry ve všech třech divadlech byly však i nadále doplňovány tradičním repertoárem, který se uvádí již řadu let (Aida, Tosca, La traviata, Bohéma, Prodaná nevěsta, aj.)

Národní divadlo

Níže je uveden přehled, kolikrát se daný premiérový titul za rok 2019 zahrál:

Jonny spielt auf	3x ⁶⁷
Mozart ... a ti druzí	8x ⁶⁸
Tramvestie	5x ⁶⁹
Láska ke třem pomerančům	11x ⁷⁰
Dalibor	8x ⁷¹
Lolita	8x ⁷²

⁶⁷ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Jonny spielt auf* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6983>

⁶⁸ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Mozart... a ti druzí* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7109>

⁶⁹ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Tramvestie* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7110>

⁷⁰ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Láska ke třem pomerančům* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7116>

⁷¹ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Dalibor* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7125>

⁷² Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lolita* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7178>

Šest premiérových titulů se celkově v roce 2019 zahrálo 43x. V průměru byl premiérový titul ND zahrán 7,16x.

Je třeba poukázat na data premiér a kolikrát se titul za rok 2019 zahrál. Ačkoliv již v lednu roku 2019 měla premiéru kontroverzní opera *Jonny spielt auf*, tak do konce roku 2019 se zahrála jen třikrát. Naopak tituly *Dalibor* a *Lolita* byly uvedeny osmkrát, ačkoliv *Dalibor* měl premiéru těsně před divadelními prázdninami (konec června 2019) a *Lolita* v půlce října.

Národní divadlo Brno

Níže je uveden přehled, kolikrát se daný premiérový titul za rok 2019 zahrál:

Don Carlos	7x ⁷³
Tři fragmenty z Julietty a Lidský Hlas	4x ⁷⁴
Hoffmanovy povídky	7x ⁷⁵
Růžový kavalír	4x ⁷⁶

Čtyři premiérové tituly se celkově v roce 2019 zahrály 22x. V průměru byl premiérový titul NDB zahrán 5,5x.

Ačkoliv měl *Růžový kavalír* premiéru až v listopadu 2019, byl zahrán ve stejném počtu jako *Tři fragmenty z Julietty a Lidský hlas*, které měly svou premiéru již v červnu. Atraktivnost těchto dvou operních titulů může být sporná. *Růžového Kavalíra* režíroval tandem SKUTR, proto je možné, že titul byl nasazen právě z tohoto důvodu vícekrát.⁷⁷

⁷³ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Don Carlos* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/don-carlos/>

⁷⁴ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Tři fragmenty z Juliette/Lidský hlas* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/tri-fragmenty-z-juliette-lidsky-hlas/>

⁷⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Hoffmanovy povídky* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/hoffmannovy-povidky/>

⁷⁶ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Růžový kavalír* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/ruzovy-kavalir/>

⁷⁷ Režijní duo SKUTR je v rámci operní režie známé nejen v tuzemsku, ale také v zahraničí díky své progresivní a originální tvorbě.

Národní divadlo moravskoslezské

Níže je uveden přehled, kolikrát se daný premiérový titul za rok 2019 zahrál:

Čtyřnotová opera	14x ⁷⁸
Julietta	12x ⁷⁹
Robert Ďábel	8x ⁸⁰
Rusalka	8x ⁸¹
Maškarní ples	5x ⁸²

Pět premiérových titulů se celkově v roce 2019 zahrálo 47x. V průměru byl premiérový titul NDM zahrán 9,4x.

Národní divadlo moravskoslezské odehrálo reprízy premiérových titulů v klesajícím počtu repríz od samotné premiéry, dané tituly byly uváděny pravidelně. V případě Národního divadla a Národního divadla Brna tomu tak není, počet odehraných repríz premiérových titulů byl různý.

Zajímavostí je, že Národní divadlo Brno i Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě uvedlo ve stejném roce operu Bohuslava Martinů Julietta. Ostravská scéna ji uvedla celou v dubnu 2019 a Janáčkovo divadlo ve zkrácené verzi Tří fragmentů z Julietty v červnu 2019.⁸³

⁷⁸ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

⁸² Ibid.

⁸³ Je pravděpodobné, že NDM a NDB při výběru premiérových titulů v daném roce nespolupracovalo vzhledem k zařazení stejného titulu na repertoár.

4.5. Inscenační týmy premiérových titulů

Níže je uvedena analýza jednotlivých inscenačních týmů premiérových titulů za rok 2019 v Národním divadle, Národním divadle Brno a Národním divadle moravskoslezském. U daných uměleckých pozic bylo zjištěno, zda se jedná o lokálního umělce českého původu, nebo zahraničního. Srovnávána byla vždy pozice hudebního nastudování, režiséra, scénografa a kostýmního výtvarníka.

V rámci svých premiér v roce 2019 nabídlo Národní divadlo širokou škálu renomovaných umělců. Pokud budeme řadit české a slovenské⁸⁴ umělce do jedné skupiny, tak v šesti premiérových titulech zde působilo osmnáct tuzemských inscenátorů a pět zahraničních.⁸⁵ Národní divadlo volilo zahraniční členy inscenačního týmu v roce 2019 nejčastěji na pozici „hudebního nastudování“, kdy ve třech případech operu nastudoval zahraniční dirigent (Jonny spielt auf⁸⁶, Láska ke třem pomerančům⁸⁷ a Lolita⁸⁸).

Zcela odlišná skladba inscenačních týmů byla v Národním divadle Brno. Všechny premiérové tituly roku 2019 zajistily inscenační týmy z Česka a Slovenska.⁸⁹ Hudební nastudování vždy zajistil interní dirigent divadla a ve dvou případech se režie zhostil umělecký ředitel Opery NDB a ředitel NDB. Národní divadlo Brno volí cestu většího využití interních zaměstnanců, tuzemští externisté jsou využiti nejčastěji na pozice scénografa a kostýmního výtvarníka.

Obdobná situace jako u Národního divadla Brno byla také v ostravském Národním divadle moravskoslezském. Divadlo do svých premiérových titulů využilo

⁸⁴ V minulosti Česko a Slovensko tvořilo jeden stát a do dnešní doby je zde pravidelná spolupráce, umělci pravidelně rotují mezi těmito dvěma zeměmi.

⁸⁵ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Tituly* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/tituly>

⁸⁶ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Jonny spielt auf* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6983>

⁸⁷ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Láska ke třem pomerančům* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7116>

⁸⁸ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lolita* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7178>

⁸⁹ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

tuzemské inscenátory (Česko a Slovensko).⁹⁰ Totožně hudební nastudování zastali především interní dirigenti operního souboru.⁹¹

4.6. Hrací scény a jejich kapacity

V roce 2019 disponovala Opera Národního divadla čtyřmi scénami⁹², na nichž byla uváděna operní představení.⁹³ Opera se hrála v historické budově Národního divadla, ve Stavovském divadle a ve Státní opeře. Občasné soudobé projekty byly uváděny na Nové scéně. Důležité je zmínit, že po dobu rekonstrukce Státní opery Národní divadlo využívalo Hudební divadlo Karlín, kam přesunulo a kde hrálo několik svých oper.

Národní divadlo Brno hrálo v roce 2019 operu v Janáčkově divadle, Mahenově divadle, Divadle Reduta a v letních měsících na hradě Špilberk.⁹⁴ Během divadelní sezóny operní soubor vystupuje ponejvíc v Janáčkově a Mahenově divadle. Výjimečně byla opera uváděna v Divadle Reduta a pouze několik představení na počátku července a na konci srpna odehrála na letní scéně Hradu Špilberk. Prakticky tedy má také čtyři scény, ale hrála nejvíce pouze na dvou. Národní divadlo moravskoslezské hrálo operu také na dvou scénách.

Národní divadlo moravskoslezské mělo v roce 2019 celkem tři divadelní scény⁹⁵ – Divadlo Antonína Dvořáka, Divadlo Jiřího Myrona a Divadlo Dvanáctka. Opera se hrála ve většině případů pouze v Divadle Antonína Dvořáka. V komorním prostoru Divadla Dvanáctka vystoupil operní soubor taktéž, ale pouze v omezené míře.

⁹⁰ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenky NDM* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/97-rocenky.html>

⁹¹ V témže kalendářním roce působí režijní duo SKUTR u operního souboru v Ostravě i Brně.

⁹² Národní divadlo (oficiální web divadla). *Praktické informace před návštěvou* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/pred-navstevou>

⁹³ Konkrétně to byla historická budova Národního divadla, Stavovské divadlo, Nová scéna a pohostinsky se představení hrála také v Hudebním divadle Karlín z důvodu rekonstrukce Státní opery. Státní opery byla otevřena až 5. ledna 2020.

⁹⁴ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>

⁹⁵ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/20-narodni-divadlo-moravskoslezske.html>

Srovnáme-li kapacity sálů, tak historická budova Národního divadla má celkově 965 míst⁹⁶, Stavovské divadlo 629 míst⁹⁷, Nová scéna 397 míst.⁹⁸ Hudební divadlo Karlín, kde v roce 2019 vystupoval soubor Státní opery, má celkem 921 míst.⁹⁹ Kapacita sálu Janáčkova divadla je 1 155 míst¹⁰⁰, Mahenova divadla 547 míst¹⁰¹, divadla Reduta 286 míst.¹⁰² Divadlo Antonína Dvořáka v Ostravě má kapacitu 517 diváků¹⁰³ a Divadlo Dvanáctka je komorním prostorem, který disponuje 60 místy.¹⁰⁴

⁹⁶ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Pronájem prostor* [online]. [cit. 31. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/sluzby/pronajem-prostor>

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Uzavřená Státní opera disponovala 1 100 místy, která však v roce 2019 zůstala neobsazena.

¹⁰⁰ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Divadlo Antonína Dvořáka* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/23-divadlo-antonina-dvoraka.html>

¹⁰⁴ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Divadlo „12“* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/730-divadlo-12.html>

5. Finance

5.1. Rozpočty divadel

Rozdíly mezi výší příspěvku od zřizovatele a vlastními výnosy u výše zmíněných tří operních domů jsou markantní. Národní divadlo Brno mělo v navrhovaném rozpočtu pro rok 2019 výnosy v hodnotě 533 922 000 Kč a celkové náklady 539 967 000 Kč.¹⁰⁵ U Národního divadla moravskoslezského byl návrh výnosů 343 335 000 Kč a náklady totožné.¹⁰⁶

V případě Národního divadla byly náklady za rok 2019 v hodnotě 1 305 014 tisíc Kč a výnosy 1 313 509 tisíc Kč.¹⁰⁷ Pokud bychom částky pro Národní divadlo rozdělili na dvě části, tak v případě nákladů by to bylo 625 505 tisíc Kč a ve výnosech 656 754 tisíc Kč, což jsou částky přibližující se financím pro provoz Národního divadla Brno.

Národní divadlo mělo proti Národnímu divadlu moravskoslezskému 3,8x větší náklady a výnosy. V porovnání s Národním divadlem Brno byl rozdíl zhruba 2,5x větší.

¹⁰⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

¹⁰⁶ Národní divadlo moravskoslezské, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Roční zpráva o činnosti 2019

¹⁰⁷ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

Tabulka č. 10:¹⁰⁸**Výnosy, náklady, příspěvky ND, NDB a NDM***v tisících Kč*

	NÁRODNÍ DIVADLO	NÁRODNÍ DIVADLO BRNO	NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
Výnosy celkem	1 313 500	533 922	343 335
Příspěvek zřizovatele	867 133	430 542	275 690
příspěvek zřizovatele - provozní		358 331	256 517
příspěvek zřizovatele - na odpisy			18 273
příspěvek zřizovatele – účelový			900
dotace a příspěvky z jiných zdrojů			15 500
ostatní výnosy		2 500	51 845
výnosy z vlastních výkonů a zboží		59 447	
výnosy z transferů		471 975	
Náklady celkem	1 305 014	539 967	343 335
osobní náklady			242 671
mzdové náklady	583 119	212 752	
náklady na platy	572 369		
náklady na OON	9 750		
odpisy			18 275
energie		15 260	9 250
ostatní náklady		4 926	73 139
spotřeby materiálu		12 600	
Služby		82 011	
doplňková činnost	8 494	1 771	1 636
přepočtený počet zaměstnanců	1308	620	523

Samotný příspěvek zřizovatele je odlišný. ND má oproti NDB 2x větší příspěvek a proti NDM dokonce 3,14x větší. NDB má oproti NDM pak 1,5x větší příspěvek.

¹⁰⁸ Zdroj: Výroční zprávy ND a NDB za rok 2019 a Roční zpráva o činnosti 2019 NDM, zpracování vlastní

5.2. Ceny vstupenek ND, NDB a NDM

Národní divadlo

V Národním divadle se cena vstupenek na operu pohybovala od 190 Kč do 1 390 Kč.¹⁰⁹ V historické budově Národního divadla nalezneme celkem 16 cenových pásem, ve Stavovském divadle 17 pásem, na Nové scéně pouze 4 cenová pásma.¹¹⁰ Opera nabízí celou řadu zvýhodněných nabídek, které poměrně podrobně divadlo specifikuje, průměrná cena zakoupené vstupenky na operu v roce 2019 tak byla 700 Kč.¹¹¹

Národní divadlo Brno¹¹²

Národní divadlo Brno nabízelo na operní představení vstupenky mezi 250 Kč až 990 Kč.¹¹³ V Janáčkově divadle nalezneme 6 cenových pásem vstupenek, v Mahenově divadle celkem 5 pásem a v Divadle Reduta 3 pásma. Ceny pásem jsou odstupňovány dle viditelnosti. Průměrná cena za vstupenku byla 290 Kč.¹¹⁴

Národní divadlo moravskoslezské

V Národním divadle moravskoslezském v Ostravě se cena vstupenek pohybovala od 300 Kč do 600 Kč.¹¹⁵ Bližší specifikace uvádí, že na první premiéry bylo vstupné mezi 420 Kč až 600 Kč, na druhé premiéry mezi 380 Kč až 500 Kč a na běžné reprízy mezi 300 Kč až 470 Kč.¹¹⁶ V Divadle Antonína Dvořáka nalezneme 4 cenová pásma vstupenek, v Divadle Dvanáctka pouze 1 pásmo.

¹⁰⁹ BĚLOHLÁVKOVÁ, Kateřina, vedoucí oddělení Hromadného prodeje, Obchodní odbor ND, 16. února 2022 17:45, emailová korespondence

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Celkově byl problém získat doplňující informace od Národního divadla Brno, nebylo tomu jinak ani v případě vstupného.

¹¹³ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ CHLEBOVÁ, Markéta, šéfkyně marketingu a obchodu, 28. února 2022 12:11, emailová korespondence

¹¹⁶ Ibid.

Průměrná cena vstupenky na operní představení v roce 2019 byla 250 Kč za vstupenku.¹¹⁷

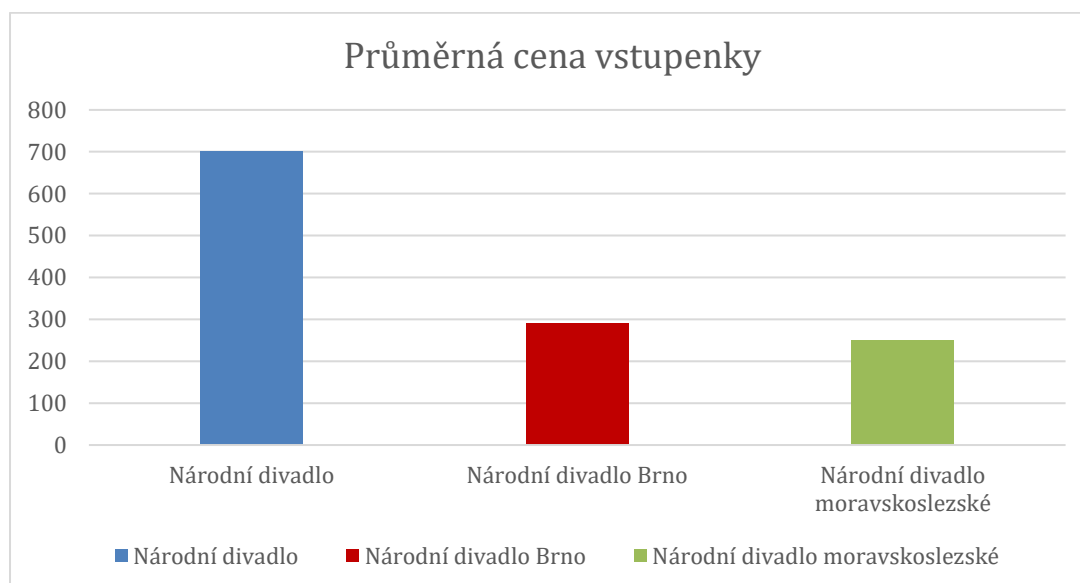
Každé z divadel má velmi rozpracovaný systém zvýhodněných vstupenek a slev na vstupném. V nejrůznějších variantách jsou zlevněné vstupenky nabízeny seniorům, studentům, rodinám s dětmi, zdravotně postiženým apod. Podrobněji jsou slevy popsány v příloze.¹¹⁸ Divadla bohužel neposkytnula cenové rozdělení pásem, tudíž je možné z webových stránek divadel zjistit aktuální ceny vstupenek pouze pro rok 2022.

Byť je cenové rozmezí nabízených vstupenek různorodé, tak průměrná cena za vstupenku byla v roce 2019 v Ostravě 250 Kč, v Brně za 290 Kč a v Praze za 700 Kč.

Praha měla průměrnou cenu vstupenky 2,8krát vyšší než Ostrava a 2,4krát vyšší než Brno. Detailní popis zvýhodněných vstupenek naleznete v příloze číslo 1.

Graf č. 1:¹¹⁹

Průměrné ceny vstupenek v ND, NDB a NDM

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Divadla bohužel neposkytnula cenové rozdělení pásem, tudíž je možné pouze z webových stránek divadel zjistit aktuální ceny vstupenek pro rok 2022.

¹¹⁹ Zdroj: Výroční zpráva NDB za rok 2019, emailová korespondence s obchodními odděleními ND a NDM, zpracování vlastní

Cena vstupenek souvisí také s nasazeným titulem (představení, koncert apod.). Vstupné bývá také nastavováno dle speciálních hostů, kteří vystupují daný večer. Do ceny vstupného dále zasahuje předplatné, protože pořizovací cena vstupenky, která spadá pod předplatné, bývá o 5 až 10 % levnější než vstupenka mimo předplatné. Tím se ale výrazně snižuje tržebnost.

5.2.1. Průměrná hrubá měsíční mzda

Při analýze průměrné ceny vstupenky je dobré se také zaměřit na průměrnou mzdu člověka dle místa jeho pobytu. Pro náš výzkum byla zjišťována průměrná mzda celé České republiky, hl. m. Prahy, Jihomoravského kraje a Moravskoslezského kraje.

Podíváme-li se na konkrétní čísla, tak nacházíme diametrální rozdíly mezi průměrnou měsíční mzdou hl. m. Prahy, Jihomoravského a Moravskoslezského kraje. Průměrná měsíční mzda celé České republiky v 1. až 4. čtvrtletí byla v roce 2019 34 125 Kč.¹²⁰

Hrubé měsíční mzdy v regionech, kde se sledovaná divadla nachází, byly za 1. až 4. čtvrtletí následující:

Hl. m. Praha:	42 553 Kč ¹²¹
Jihomoravský k.:	32 896 Kč ¹²²
Moravskoslezský k.:	30 810 Kč ¹²³

Průměrná hrubá měsíční mzda v hl. m. Praha byla v roce 2019 42 553 Kč a byla o 11 743 vyšší než v Moravskoslezském kraji a o 9 657 Kč vyšší než v kraji

¹²⁰ ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda České republiky* [online]. [cit. 29.11.2021]. Dostupné z: [//www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019](http://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019)

¹²¹ ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční hlavního města Praha* [online]. [cit. 29.11.2021]. Dostupné z: [//www.czso.cz/csu/xa/prumerna-hruba-mesicni-mzda-v-hl-m-praze-ve-1-4-ctvrtleti-2019](http://www.czso.cz/csu/xa/prumerna-hruba-mesicni-mzda-v-hl-m-praze-ve-1-4-ctvrtleti-2019)

¹²² ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 29.11.2021]. Dostupné z: [//www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019](http://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019)

¹²³ ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda Moravskoslezského kraje* [online]. [cit. 29.11.2021]. Dostupné z: [//www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019](http://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019)

Jihomoravském. Rozdíl mezi Moravskoslezským krajem a Jihomoravským krajem činil 2 086 Kč.

Průměrná měsíční mzda občanů hl. m. Prahy, Jihomoravského kraje a Moravskoslezského kraje s ohledem na cenu vstupenek bude komentována v kapitole 3.2.2.

Tabulka č. 11:¹²⁴

Průměrná cena vstupenek v ND, NDB a NDM v porovnání s průměrnou měsíční mzdou v Praze, Brně a Ostravě

průměrná cena prodané vstupenky v Kč			průměrná měsíční mzda v Kč	
Praha	700	180%	42 553	138%
Brno	290	16%	32 896	106%
Ostrava	250	0%	30 810	100%

5.2.2. Porovnání cen vstupenek

Podíváme-li se na průměrnou cenu vstupenky v roce 2019 v porovnání s průměrnou měsíční mzdou obyvatelstva za rok 2019, zjistíme, že Brno mělo průměrnou cenu vstupenky o 16 % vyšší než Ostrava a Praha o 180 % vyšší než Ostrava. Průměrná mzda byla však v Brně oproti Ostravě vyšší pouze 6 % a v Praze o 38 % vyšší.

Ve Středočeském kraji se nenacházejí operní scény, tudíž také tento fakt posiluje návštěvnost Národního divadla. Nejbližší divadla s operním souborem se nacházejí v Plzeňském, Ústeckém, Libereckém a Jihočeském kraji.

Jihomoravský kraj s Národním divadlem Brno má výhodu, že ve Zlínském kraji a na Vysočině se nenachází divadlo s operní scénou, tudíž potenciální publikum může proudit také z těchto krajů.

¹²⁴ Ibid.

Naproti tomu v Moravskoslezském kraji se nacházejí dokonce dvě operní scény – Ostrava a Opava. V dojezdové vzdálenosti nalezneme další divadlo s operním souborem – Moravské divadlo Olomouc.

Praha s Jihomoravským krajem mají oproti Moravskoslezskému kraji značnou výhodu, neboť v nejbližším okolí se nenachází operní scény. Kromě toho má Praha řadu nesporných výhod. Tou zásadní je především příliv zahraničních, ale také tuzemských turistů. Řada Čechů považuje návštěvu Národního divadla za téměř občanskou povinnost. Dopravní dostupnost Prahy je také daleko lepší, než v případě Brna a Ostravy.

V roce 2019 zaznamenala Česká republika nárůst přílivu turistů ze zahraničí. Celkem dorazilo do naší země v roce 2019 8,3 miliónu zahraničních turistů. Nejvíce hostů přijelo do Česka z Německa, Slovenska a Polska. Tuzemských hostů bylo 9 miliónů.¹²⁵ Prahu navštívilo 5,1 miliónů turistů, Jihomoravský kraj 597 tisíc osob a Moravskoslezský kraj 207 tisíc osob.¹²⁶

Hlavní město Praha mělo oproti Jihomoravskému kraji 8,5krát větší příliv turistů a oproti Moravskoslezskému kraji dokonce takřka 25krát větší.

Národní divadlo neprovedlo žádnou analýzu publika za rok 2019, nicméně aktuálně v roce 2022¹²⁷ se začalo velmi intenzivně publikem a jeho potřebami zabývat. Je možné se domnívat, že pandemie covidu-19 nutí divadla smýšlet více strategicky. V rámci dotazníkového šetření byli respondenti tázáni na řadu otázek, které mapovaly operní publikum.

Velké množství respondentů bylo mimopražských (kteří navštěvují Národní divadlo i několikrát do roka) a tito diváci měli ve svém výběru jiné preference, než respondenti přímo z Prahy. Rozdílně odpovídali především ve volbě dnu v týdnu, kdy se opera uvádí. Pražští respondenti volili spíše pracovní den a mimopražští

¹²⁵ MMR. (oficiální web ministerstva). *Cestovní ruch za 1. - 3. čtvrtletí v ČR* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/informace-udalosti/cestovni-ruch-za-1-3-ctvrtleti-2019-zaznamenal-o2019>

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Změna zákaznického chování v roce 2022

víkendy, čímž se pokryje celotýdenní uvádění opery. Z dotazníku vyplývá, že operní diváci navštěvují představení více jak 4x do roka a budova, ve které je představení uváděno nehraje, v jejich výběru žádnou roli.¹²⁸ Při návštěvě divadla nejčastěji rozhoduje titul či pěvecké obsazení a významnou roli nyní sehrává také cena vstupenky. Respondenti často operu nenavštěvují v jiných městech, pokud ano, tak v Národním divadle Brno a Divadle J. K. Tyla v Plzni.¹²⁹

Návštěvnost Opery ND byla v roce 2019 76,2 %, v NDB 60,11 % a v NDM 61,40 %.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.

6. Předplatné ND, NDB a NDM

Každý z operních domů (Praha, Brno, Ostrava) nabízel v roce 2019 předplatné, které obsahovalo také operní představení. Žádné z divadel nemělo předplatné čistě pro rok 2019. Divadla nabízela tradiční sezónní předplatné, tedy 2018/2019 a 2019/2020.¹³⁰

Při hledání nabídek předplatného byly prozkoumány internetové stránky divadel, následně také online archivy všech tří scén a rovněž byl navázán kontakt s obchodními odděleními divadel.

Předplatné Národního divadla

Sezona 2018/19¹³¹

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 41 skupin
- z nich 7 čistě operních
- v nich zařazeno 80 představení opery

Vánoční předplatné (s termíny od ledna 2019 do června 2019)

- složeno z 18 skupin
- z nich 5 čistě operních
- 7 smíšených skupin
- v nich nabízeno 20 operních představení (+ 5 pořadů Opera nás baví)

Celkově odehráno v rámci předplatného 100 operních představení za sezónu 2018/2019.

¹³⁰ Sezóna 2019/2020 byla narušena pandemií covid 19, tudíž mnohá představení nebyla odehraná a musela se několikrát přesunovat.

¹³¹ HALBICHOVÁ, Petra, oddělení Péče o diváky Obchodního odboru, 19. dubna 2022 13:24, emailová korespondence

Sezona 2019/20¹³²

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 39 skupin
- z nich 6 čistě operních
- 21 smíšených skupin
- v nich zařazeno 75 operních představení

Vánoční předplatné (s termíny od ledna do června 2020)

- složeno 20 skupin
- z nich 5 čistě operních
- 6 smíšených skupin
- v nich nabízeno 19 představení (+ 5 pořadů Opera nás baví)

Celkově odehráno v rámci předplatného 94 operních představení za sezónu 2019/2020.

Předplatné Národního divadla Brno

Sezona 2018/19¹³³

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 18 skupin
- čistě operní 1 předplatné
- 13 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 51 představení opery

Celkově odehráno v rámci předplatného 51 operních představení za sezónu 2018/2019.

¹³² Ibid.

¹³³ Národní divadlo Brno, Obchodní Provozní ředitelky, Fond Divadla, Předplatné 2018-2019

Sezona 2019/20¹³⁴

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 15 skupin
- čistě operní 1 předplatné
- 11 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 40 představení opery

Celkově odehráno v rámci předplatného 40 operních představení za sezónu 2019/2020.

Předplatné Národního divadla moravskoslezského

Sezona 2018/19¹³⁵

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 18 skupin
- čistě operní 1 předplatné
- 16 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 49 představení opery

Celkově odehráno v rámci předplatného 49 operních představení za sezónu 2018/2019.

Sezona 2019/20¹³⁶

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 17 skupin
- čistě operní 1 předplatné
- 15 smíšených skupin (kde nalezneme operu)

¹³⁴ Národní divadlo Brno, Obchodní Provozní ředitelky, Fond Divadla, Předplatné 2019-2020

¹³⁵ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Brožura předplatné 2018/2019* [online]. [cit. 19. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2017-2018/predplatne-2018-2019/brozura-k-predplatnemu-2018-2019-1522225035.pdf

¹³⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Brožura předplatné 2019/2020* [online]. [cit. 19. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/predplatne-2019-2020/brozura-k-predplatnemu-2019-2020-1554196025.pdf

- v nich zařazeno 59 představení opery

Celkově odehráno v rámci předplatného 59 operních představení za sezónu 2019/2020.

Detailnější popis předplatného ve všech třech divadlech se nachází v přílohách (viz příloha 2).

Pokud se podíváme na předplatné všech tří divadel, tak vidíme, že Národní divadlo nabízelo takřka jednou tolik předplatitelských skupin co Brno a Ostrava. Národní divadlo v Praze odehrálo celkově zhruba 2,3krát více představení v předplatném než Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě. Do roku 2020 již spadá období pandemie covidu-19, tudíž nebyla část představení odehrána a musela se několikrát přesunovat.

Tabulka č. 12:¹³⁷

Počet odehraných představení v rámci předplatného v ND, NDB a NDM

CELKOVÝ POČET OPERNÍCH PŘEDSTAVENÍ V PŘEDPLATNÉM		
	2018/2019	2019/2020
NÁRODNÍ DIVADLO	100	94
NÁRODNÍ DIVADLO BRNO	51	40
NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ	49	59

¹³⁷ Zdroj: Brožury předplatné 2018-2019 a 2019-2022 NDB a NDM, emailová korespondence s obchodními odděleními ND, zpracování vlastní

7. Zájezdová činnost ND, NDB a NDM

Všechny tři operní domy v roce 2019 uskutečnily několik zájezdů, ať už tuzemských nebo zahraničních. V celkovém počtu vykonaných zájezdů jednoznačně dominovalo Národní divadlo. Všechny tři operní domy se účastnily festivalu Smetanova Litomyšl.¹³⁸

Národní divadlo

Národní divadlo v Praze připravilo celkem šest velkých zahraničních zájezdů a čtyři tuzemské.

Tradičním velkým zájezdem se stala návštěva Japonska. Od 3. ledna do 20. ledna 2019 Opera Národního divadla odehrála celkem čtrnáct představení Figarovy svatby v celkem jedenácti městech (Ósaka, Tokio, Nagoja, Ócu, Tokušima, Fukuoka, Hamamacu, Kanagawa, Morioka, Jokosuka). Orchester Opery Národního divadla uvedl dne 30. března 2019 v polském Krakově koncertně díla Karla M. Szymanowského. Soubor Státní opery uvedl dvě představení Verdiho Nabucca v německém Regensburgu na Letním hudebním festivalu Thurn und Taxis Schlossfestspiele ve dnech 12. července a 13. července 2019.

Na mezinárodním festivalu Divadelní Nitra se dne 27. září 2019 představila inscenace *Sternenhoch*. Na podzim roku 2019 se uskutečnila série koncertů Orchestru Státní opery v zahraničí. Ve Friedbergu se v září 2019 konaly dva velké koncerty - Richard Strauss: Koncert pro lesní roh a orchestr č. 1 - 6. září 2019 a Bedřich Smetana: *Má vlast* (Z českých luhů a hájů, Šárka, Vltava), Felix Mendelssohn-Bartholdy: Koncert pro housle a orchestr č.1 e-moll *Písně ze slavných broadwayských muzikálů* - 8. září 2019. Pod vedením hudebního ředitele Státní opery Karla-Heinze Steffense se uvedly dva koncerty ve Španělsku, na jejichž programu byly tyto skladby - W. A. Mozart: Koncert pro klarinet A dur, L. van Beethoven: Symfonie č. 9 (18. a 19. listopadu 2019).¹³⁹

¹³⁸ Smetanova Litomyšl. *Smetanova Litomyšl 2019 zná svůj program*: [online]. Litomyšl: Smetanova Litomyšl, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://smetanovalitomysl.cz/smetanova-litomysl-2019-zna-svuj-program/ohlasy-v-tisku/>

¹³⁹ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

V tuzemsku pražské Národní divadlo připravilo čtyři zájezdy.

Soubor opery Národního divadlo odehrál dvě reprízy opery Dalibor na festivalu Smetanova Litomyšl (4. a 5. července 2019). Inscenace Sternenhoch, která je obvykle hrána na Nové scéně a dodnes je na repertoáru opery, se dočkala dvou uvedení - v rámci Mezinárodního festivalu Divadlo Plzeň (14. září 2019) a v rámci festivalu Dream Factory v Ostravě (3. června 2019). Orchester Státní opery uvedl koncert s Annou Netrebko a Yusifem Eyvazovem ve Smetanově síni Obecního domu (7. listopadu 2019).¹⁴⁰

V zahraničí uvedla Opera Národního divadla celkem dvacet dva představení nebo koncertů a v České republice pět.¹⁴¹

Národní divadlo Brno

Národní divadlo Brno připravilo dva zahraniční zájezdy a dva zájezdy v tuzemsku.

V zahraničí byly uvedeny dvě opery - Nápoj lásky ve Villachu (25. května 2019) a Její pastorkyňa v Lipsku (8. listopadu 2019). Toto představení se konalo v rámci projektu Český rok v Lipsku.

V rámci festivalu Smetanova Litomyšl uvedl soubor brněnské opery celkem 5 představení (15. června 2019 - Kocour v botách, 21. června 2019 - Příhody lišky Bystroušky, 22. června 2019 - Nápoj lásky, 2. července 2019 - Hry o Marii, 7. července 2019 - sborový koncert Velké finále).

S inscenací Papageno hraje na kouzelnou flétnu NDB navštívilo Slovácké divadlo v Uherském Hradišti (20. ledna 2019).¹⁴²

V zahraničí uvedla Opera Národního divadla Brno celkem dvě představení a v České republice pět.¹⁴³

¹⁴⁰ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

¹⁴³ Ibid.

Národní divadlo moravskoslezské

Národní divadlo moravskoslezské v roce 2019 uskutečnilo pouze zájezd do Litomyšle. V rámci festivalu uvedla celkem dvě představení dvou titulů. Jako první byla uvedena opera *Lady Macbeth Mcenského újezdu* (28. června 2019) a jako druhá opera *Triptych* (29. června 2019).¹⁴⁴

Národní divadlo moravskoslezské uvedlo v České republice celkem dvě představení a v zahraničí žádné.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

¹⁴⁵ Ibid.

8. Umělecké profese a jejich početní obsazení ND, NDB a NDM

Nezbytnou součástí provozování operních domů jsou jejich umělecké složky – sólisté, sbor, orchestr a dirigenti. Každá ze scén disponuje těmito profesemi v určitém počtu, který však bývá pro výsledek díla poměrně zásadní.

8.1. Sólisté ND, NDB a NDM

Národní divadlo v Praze mělo v roce 2019 pro všechny hrací scény jeden ansámbl sólistů¹⁴⁶, stejně tak jako Národní divadlo Brno a Národní divadlo moravskoslezské. V minulosti, kdy byla Státní opera samostatná, mělo jak Národní divadlo, tak Státní opera své oddělené ansámbly sólistů. Po převedení Státní opery pod Národní divadlo se ansámbly sólistů sloučily. Jednotlivé orchestry a sbory však zůstaly po sloučení oddělené.

V roce 2019 Národní divadlo disponovalo celkem 40 interními sólisty¹⁴⁷ (11 sopránů, 10 mezzosopránů, 5 tenorů, 5 barytonů, 6 basů), Národní divadlo Brno 15 interními sólisty¹⁴⁸ (5 sopránů, 4 mezzosoprány, 2 tenoři, 1 baryton a 2 basy) a Národní divadlo moravskoslezské 7 interními sólisty¹⁴⁹ (2 soprány, 1 mezzosoprán, 2 tenory, 1 baryton a 1 bas).

Národní divadlo má oproti Národnímu divadlu moravskoslezskému 5,7krát více interních sólistů v ansámblu a oproti Národnímu divadlu Brno 2,6krát více. Brněnská opera má 2,1krát tolik sólistů co ostravská opera.

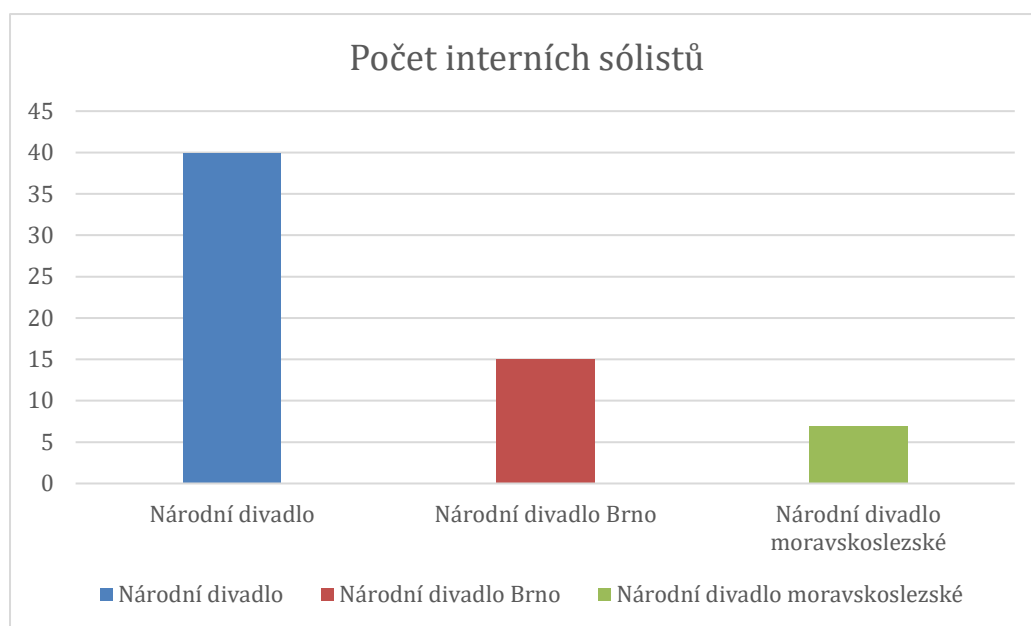
¹⁴⁶ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Opera – o nás* [online]. [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/o-nas>

¹⁴⁷ SLUSARCZYKOVÁ, Květa, personalistka Opery ND a SO, 30. března 2022 16:23, emailová korespondence

¹⁴⁸ KUČÍREK, Aleš, vedoucí uměleckého provozu opery, 9. prosince 2021 14:34, emailová korespondence

¹⁴⁹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

Počet interních sólistů operních souborů v ND, NDB a NDM

Národní divadlo se svými 40 interními sólisty muselo pokrýt dva operní soubory, které v minulosti byly rozděleny, pokud by byli sólisté rozděleni přesně na polovinu, tak 20 sólistů spadá pod Národní divadlo a 20 sólistů pod Státní operu. Tento počet se blíží k interním 15 sólistům Opery Národního divadla Brno.

Všechny tři operní soubory obsazují do svých oper kromě interních sólistů také externisty. V případě Národního divadla moravskoslezského bývá obsazení s ohledem na malý ansámbl interních sólistů z 90 % tvořeno externisty bez ohledu na skladbu repertoáru.

Pokud detailně prozkoumáme repertoár a obsazení brněnské opery, tak můžeme zjistit, že v drtivé většině případů byli interní sólisté rovnoměrně vytížení v celém repertoáru. Tato obsazení jsou pravidelně doplňována tuzemskými i zahraničními hosty. Národní divadlo Brno dlouhodobě spolupracuje s řadou hostů, kteří pravidelně vystupují v jeho inscenacích. Pro publikum se tak stávají téměř kmenovými sólisty.

¹⁵⁰ Zdroj: Ročenka NDM, emailová korespondence s ND a NDB, zpracování vlastní.

Na 317 odehraných představení Národního divadla spadalo 40 interních sólistů, znamená to tedy 7,925 představení na každého sólistu. V případě NDB to bylo 138 představení na 15 interních sólistů, tedy 9,2 představení na každého sólistu. V NDM bylo odehráno 103 představení na pouhých 7 interních sólistů, tedy 14,7 představení na každého sólistu.

Pravidelným hostem z NDM v NDB bývali například Luciano Mastro, Martin Gurbaľ nebo Veronika Rovná Holbová.¹⁵¹ V NDM z NDB naopak recipročně často zpíval Ondřej Koplík, Jitka Zerhauová nebo Jana Šrejma Kačirková.¹⁵² Interní sólisté ND pravidelně hostovali v NDM a NDB – Martin Šrejma, Josef Moravec, František Zahradníček, Michaela Kapustová-Zajmi, Jana Sibera ad. Interní sólisté NDM pravidelně v ND nehostovali, pokud ano, tak to byl ve výjimečných případech například Martin Gurbaľ nebo Luciano Mastro.¹⁵³

I přes početný ansámbl interních sólistů Národního divadla bývají stále častěji doplňováni mnoha hosty. Tento trend také v následujících sezónách stoupá.

V rámci celé české operní scény působí několik externích sólistů, kteří dlouhodobě vystupují ve zkoumaných divadlech a nejsou v interním pracovním úvazku s žádnou z těchto scén. Můžeme zde uvést například tato jména: Aleš Briscein, Peter Berger, Richard Samek nebo Michal Lehotský.

V roce 2019 byli interními sólisty současně Národního divadla a Národního divadla Brno Jiří Sulženko a Veronika Hajnová-Fialová.

¹⁵¹ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/wp-content/uploads/2021/05/Vyrocní-zprava-NdB-2019.pdf>

¹⁵² Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/ročenka-2018-2019-1566478436.pdf

¹⁵³ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Opera – umělecký soubor* [online]. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/umelecky-soubor>

8.2. Dirigenti ND, NDB a NDM

Národní divadlo

Národní divadlo mělo v roce 2019 celkem 7 interních dirigentů.¹⁵⁴ Opera Národního divadla měla konkrétně 4 interní dirigenty - Jaroslava Kyzlinka (hudební ředitel Opery Národního divadla), Davida Švece, Jana Chalupeckého a Zbyňka Müllera. Státní opera disponovala 3 interními dirigenty - Andreasem Sebastianem Weiserem (hudební ředitel Státní opery), Richardem Heinem a Jiřím Štruncem.

Národní divadlo Brno

Národní divadlo Brno mělo v roce 2019 celkem 6 interních dirigentů¹⁵⁵, jimiž byli Marko Ivanović (šéf-dirigent), Jaroslav Kyzlink, Robert Kružík, Jakub Klecker, Ondrej Olos a Pavel Šnajdr.

Národní divadlo moravskoslezské

Národní divadlo moravskoslezské mělo v roce 2019 celkem 4 interní dirigenty¹⁵⁶. Byli to Jakub Klecker (Hudební ředitel Opery), Robert Kružík, Adam Sedlický a Jiří Habart.

Podíváme-li se na všechna tři divadla z provozního pohledu, tak tři dirigenti interně působili ve dvou domech najednou. V roce 2019 působil Jaroslav Kyzlink v Národním divadle a zároveň v Národním divadle Brno a Jakub Klecker s Robertem Kružíkem v Národním divadle Brno a Národním divadle moravskoslezském.

Odlíšný bývá trend hudebního nastudování oper. V případě Národního divadla Brno a Národního divadla moravskoslezského standardně interní dirigenti zastávali

¹⁵⁴ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Opera – umělecký soubor* [online]. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/umelecky-soubor>

¹⁵⁵ KUČÍREK, Aleš, vedoucí uměleckého provozu opery, 9. prosince 2021 14:34, emailová korespondence

¹⁵⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

pozici 1. dirigenta (hudební nastudování) a 2. dirigenta. V Národním divadle byli obvykle interní dirigenti automaticky přidělováni na pozici 2. dirigenta a hudební nastudování zastával hostující dirigent.

8.3. Sbory ND, NDB a NDM

Všechny tři největší operní domy České republiky disponují vlastními sbory, které tvoří nedílnou součást většiny představení. Národní divadlo disponovalo 124 členy sboru¹⁵⁷ (62 členů Sboru Národního divadla, 62 členů Sboru Státní opery), Národní divadlo Brno 59 členy sboru¹⁵⁸ a Národní divadlo moravskoslezské 41 členy sboru.¹⁵⁹

Ve všech třech institucích se využívají tzv. výpomoci, kdy externí umělci posilují interní sbory v titulech, které potřebují početné sbory.

Národní divadlo

Národní divadlo v roce 2019 mělo celkem 124 členů sboru. Jeden sbor byl pro Operu Národního divadla, který vystupuje v historické budově a ve Stavovském divadle, druhý sbor byl pro Státní operu. V roce 2019 však docházelo k tomu, že kvůli rekonstrukci divadla zpíval sbor Státní opery také v historické budově a ve Stavovském divadle. Vzhledem k tomu, že v inscenaci *Lohengrin* se nacházejí početné sborové scény, tohoto představení se účastnili členové obou sborů.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Národní divadlo Praha, Personální oddělení, Fond Divadla, Systemizace pracovních míst ND pro rok 2019

¹⁵⁸ KUČÍREK, Aleš, vedoucí uměleckého provozu opery, 9. prosince 2021 14:34, emailová korespondence

¹⁵⁹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

¹⁶⁰ Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lohengrin* [online]. [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6475>

Tabulka č. 13:¹⁶¹**Inscenace operního souboru ND a účast sboru**

	SBOR	POZNÁMKA	ZA SEZÓNU	SOUBOR
Tosca	ano	část sboru	8	SO
Aida	ano	celý sbor a externisté	8	SO
Žádný člověk	ne		0	
Bohéma	ano	celý sbor	6	SO
Jonny spielt auf	ano	celý sbor	3	SO
Prodaná nevěsta	ano	celý sbor	15	ND
Popelka	ano	celý sbor	7	ND
Don Giovanni ND	ano	část sboru	10	ND
Don Giovanni SO	ano	část sboru	15	SO
Kouzelná Flétna	ano	část sboru	15	ND
La traviata ND	ano	celý sbor	6	ND
La traviata SO	ano	celý sbor	10	SO
Příhody Lišky Bystroušky	ano	celý sbor	8	ND
Werther	ne		0	
Macbeth	ano	celý sbor	4	SO
Rusalka SO	ano	celý sbor	5	SO
Rusalka ND	ano	celý sbor	9	ND
Carmen	ano	celý sbor	11	ND
Sternehoch	ne		0	
Poprask v opeře	ano	celý sbor	7	ND
Lohengrin	ano	celý sbor a externisté	7	ND + SO
Libuše	ano	celý sbor a externisté	5	ND
Madama Butterfly	ano	celý sbor	3	SO
Maškarní ples	ano	celý sbor	6	ND
Andrea Chénier	ano	celý sbor	4	ND
Fidelio	ano	celý sbor	3	SO
Její pastorkyňa	ano	celý sbor	2	ND
Don Hrabal	ne		0	
Mozart a ti druzí	ne		0	
Láska ke třem pomerančům	ano	celý sbor	11	ND
Tramvestie	ne		0	
Výlety páně Broučkovy	ano	celý sbor	3	ND
Figarova svatba	ano	část sboru	29	ND
Dalibor	ano	celý sbor	8	ND
Čert a Káča	ano	celý sbor	5	ND
Lolita	ano	pánský sbor	7	SO
Jakobín	ano	celý sbor	4	ND
Nabucco	ano	celý sbor	11	SO
Romeo a Julie	ano	celý sbor	3	SO
Turandot	ano	celý sbor a externisté	7	SO
Jeníček a Mařenka	ano	ženský sbor	6	SO

¹⁶¹ Zdroj: Archiv ND, zpracování vlastní

Sbor Opery Národního divadla a Sbor Státní opery byl obsazen v 80 % všech titulů, ve většině případů se jedná o celý sbor. Výjimkami byly například inscenace Lazebník sevillský (ten ale nebyl v roce 2019 na repertoáru) nebo Jeníček a Mařenka. Soubor Opery Národního divadla odehrál celkově 196 představení a z toho měl sbor 167 výkonů. Soubor Státní opery odehrál 99 představení a z toho měl sbor 106 výkonů (díky spoluúčinkování v inscenaci ND Lohengrin).

Národní divadlo Brno

Národní divadlo Brno v roce 2019 mělo celkem 59 členů sboru. V porovnání s jedním pražským sborem je to o 3 členy méně. Jeden sbor v rámci provozu zvládne "obsloužit" všechna hrací místa – Janáčkovo divadlo, Mahenovo divadlo a Divadlo Reduta.

Tabulka č. 14:¹⁶²**Inscenace operního souboru NDB a účast sboru**

	SBOR	POZNÁMKA
Aida	ano	celý sbor a externisté
Carmen	ano	celý sbor
Don Carlos	ano	celý sbor
Epos o Gilgamešovi	ano	celý sbor
Faust a Markéta	ano	celý sbor
Hry o Marii	ano	celý sbor
La Gioconda	ano	celý sbor
Láska na dálku	ne	
Lidský hlas, Tři fragmenty z Juliette	ne	
Modrovousův hrad, Očekávání	ne	
Polská krev	ano	celý sbor
Prodaná nevěsta	ano	celý sbor
Příhody lišky Bystroušky	ano	celý sbor
Rusalka	ano	celý sbor
Tosca	ano	celý sbor
Libuše	ano	celý sbor a externisté
Cosi fan tutte	ano	část sboru
Čert a Káča	ano	celý sbor
La Traviata	ano	celý sbor
Nápoj lásky	ano	celý sbor
Piková dáma	ano	celý sbor
Kocour v botách	ne	
La Dafne	ne	
Papageno	ne	
Pravidla slušného chování v moderní společnosti	ne	
Nabucco	ano	celý sbor
Hoffmannovy povídky	ano	celý sbor
Její pastorkyňa	ano	celý sbor
Růžový kavalír	ano	celý sbor
Lazebník sevillský	ano	pánský sbor

V případě NDB nebylo možné dohledat počet odehraných představení opery.

¹⁶² Zdroj: Webové stránky souboru opery NDB, zpracování vlastní

Národní divadlo moravskoslezské

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě mělo v roce 2019 41 členů sboru. Je to o 18 členů méně než v Národním divadle Brno a o 21 členů méně než ve Sboru Národního divadla, resp. Sboru Státní opery.

Tabulka č. 15:¹⁶³

Inscenace operního souboru NDM a účast sboru

	SBOR	POZNÁMKA	ZA SEZÓNU
Julietta	ano	celý sbor	12
Robert Ďábel	ano	celý sbor a externisté	8
Rusalka	ano	celý sbor a externisté	8
Maškarní ples	ano	celý sbor a externisté	5
Čtyřnotová opera	ne		0
Lazebník sevillský	ano	pánský sbor	11
Triptych	ano	celý sbor a externisté	11
Otello	ano	celý sbor a externisté	4
La traviata	ano	celý sbor a externisté	10
Osud	ano	celý sbor a externisté	3
Tajemství	ano	celý sbor a externisté	3
Jezulátko	ne		0
Prodaná nevěsta	ano	celý sbor a externisté	2
Lady Macbeth Mcenského újezdu	ano	celý sbor a externisté	2

Sbor Opery Národního divadla moravskoslezského vystoupil v roce 2019 ve většině oper (výjimkou je komorní Čtyřnotová opera a projekt Jezulátko). Na celkový počet 103 představení měl sbor dle dostupných materiálů 75 výkonů.

¹⁶³ Zdroj: Ročenky NDM 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní

8.4. Orchestry ND, NDB a NDM

Všechny čtyři orchestry standardně odehrají podobný repertoár, který je v některých případech totožný v Praze, Brně i Ostravě. Orchestry Národního divadla a Státní opery disponovaly 120 a 122 hudebníky¹⁶⁴, NDB pak 105¹⁶⁵. Je to zhruba totožný počet hráčů. Orchester Opery Národního divadla moravskoslezského měl 70 interních hudebníků.¹⁶⁶ Standardně všechny orchestry kromě operních představení obsluhují také baletní inscenace, které vyžadují živou hudbu. Nástrojové sekce Národního divadla a Státní opery byly daleko početněji obsazeny než v případě Národního divadla moravskoslezského.

Ve všech orchestrech se vyskytovaly následující nástrojové skupiny: I. housle, II. housle, violy, violoncella, kontrabasy, flétny, hoboje, klarinety, fagoty, lesní rohy, trubky, pozouny a tuby, tympány a bicí nástroje, harfy.

Národní divadlo disponovalo dvěma orchestry. Orchester Národního divadla hraje v historické budově Národního divadla a ve Stavovském divadle. Orchester Státní opery vystupuje pouze ve Státní opeře. Dle systemizace pracovních míst za rok 2019 čítal orchestr Národního divadla celkem 122 interních hráčů a orchestr Státní opery 120 interních hráčů. Orchester Národního divadla patří k nejstarším orchestrům v České republice. Orchester Státní opery je těleso, které v budově Státní opery sídlí od roku 1945. Orchester Národního divadla hrál tuto baletní inscenaci: *Louskáček* (za rok 2019 celkem 20x).¹⁶⁷

Orchester Státní opery hrál k těmto baletním inscenacím: *La Bayadère* (za rok 2019 14x), *Labutí jezero* (za rok 2019 25x), *Marná opatrnost* (za rok 2019 7x).¹⁶⁸

Národní divadlo Brno má oproti Praze pouze jeden orchestr. Orchester Národního divadla Brno čítá celkem 105 interních hráčů. Kromě operních inscenací orchestr

¹⁶⁴ Národní divadlo Praha, Personální oddělení, Fond Divadla, Systemizace pracovních míst ND pro rok 2019

¹⁶⁵ KUCÍREK, Aleš, vedoucí uměleckého provozu opery, 9. prosince 2021 14:34, emailová korespondence

¹⁶⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 15. 5. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

¹⁶⁷ Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Časopisy ND za rok 2019

¹⁶⁸ Ibid.

hraje také pro baletní soubor, a to v těchto baletech: Louskáček, La Bayedére, Labutí jezero, Sněhurka, Spící krasavice.¹⁶⁹

V případě NDB nebylo možné dohledat počet odehraných baletních představení.

V roce 2019 mělo Národní divadlo moravskoslezské 2 orchestry. Operní představení hraje však pouze jeden z nich, který trvale sídlí v Divadle Antonína Dvořáka. Druhý, značně méně početný orchestr, slouží pro účely operetně-muzikálového souboru, který nalezneme v Divadle Jiřího Myrona. Na rozdíl od Prahy a Brna je orchestr opery Národního divadla moravskoslezského menší. V roce 2019 čítal celkově 70 interních hráčů. Orchestr odehrál tyto baletní inscenace:¹⁷⁰ Nebezpečné známosti (za rok 2019 9x), Labutí jezero (za rok 2019 5x), Popelka (za rok 2019 1x), Tři mušketýři (za rok 2019 5x), Don Quijote (za rok 2019 7x).¹⁷¹

Všechny čtyři orchestry standardně odehrají podobný repertoár, který je v některých případech totožný v Praze, Brně i Ostravě. Opera Národního divadla moravskoslezského má 1,5krát méně hudebníků než Opera NDB a 1,7 krát méně hráčů než Opera ND a SO.

Orchestr Národního divadla odehrál 216 operních a 20 baletních představení.¹⁷² Celkově měl tedy 236 výkonů. Orchestr Státní opery odehrál 99 operních a 46 baletních představení. Celkově měl tedy 145 výkonů. Orchestr Národního divadla měl o 1,6x výkonů více než Orchestr Státní opery, což bylo zapříčiněno rekonstrukcí Státní opery. Baletních představení ale Orchestr Státní opery odehrál více. ¹⁷³ Pokud dáme do poměru 120 hudebníků Orchestru ND ku 236 výkonům, 0,5 představení připadlo na jednoho člena orchestru a v případě 122 hudebníků Orchestru SO ku 145 výkonům je to 0,84 představení na jednoho člena.

¹⁶⁹ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocní-zprava-ndb-2019/>

¹⁷⁰ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

¹⁷¹ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

¹⁷² Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Časopisy ND za rok 2019

¹⁷³ Ibid.

Tabulka č. 16:¹⁷⁴

Shrnutí výkonů v ND

CELKOVĚ POČET OPERNÍCH PRODUKČÍ	317
POČET ODEHRANÝCH PŘEDSTAVENÍ NA JEVIŠTI:	297
ND	149
STD	90
HDK	40
NS	18
ZBÝVAJÍCÍ AKCE*	20
POČET ODEHRANÝCH PŘEDSTAVENÍ SOUBOREM:	
ND	196
SO	99
POČET VÝKONŮ SBORU:	
ND	167
SO	106
POČET VÝKONŮ ORCHESTRU:**	
ND	240
SO	145

* Zbývajících 24 operních akcí nebylo možno přesně zařadit k dané scéně.

**Do celkového počtu výkonů orchestrů byly započítány také operní představení.

¹⁷⁴ Zdroj: Výroční zprávy ND a NDB za rok 2019, Ročenka NDM za sezóny 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní.

9. Analýza publika ND, NDB a NDM

Nedílnou součástí analýzy operních domů je jejich rozmístění po České republice, do jakých regionů spadají a odkud operní publikum divadla navštěvuje.

V rámci sběru informací ohledně průzkumu operního publika se podařilo od každého ze tří divadel získat pouze určitý druh informací, který by napomohl zjistit situaci v daném operním domě. V prvotní fázi sběru dat byla oslovena jednotlivá obchodní a marketingová oddělení divadel s dotazem, zda mají jakýmkoliv způsobem zmapováno své publikum, konkrétně pak u operního souboru za rok 2019, respektive za sezóny 2018-2019 a 2019-2020. Každá ze scén však disponuje jen určitými materiály, které mapují jejich publikum.

9.1. Analýza operního publika Národního divadla

Národní divadlo v Praze poskytnulo několik materiálů, které se však nepřímo věnují problematice operního publika. Obchodní oddělení disponuje tzv. Sociologickým šetřením návštěvníků Národního divadla v roce 2018 a dvěma statistikami, které se zaměřují přímo na operu. První statistika se zaměřuje na sezónu 2018/2019¹⁷⁵ a druhá pak na červen roku 2019.¹⁷⁶

Sociologické šetření návštěvníků Národního divadla bylo realizováno firmou ppm factum research s.r.o., a tento průzkum byl zaměřen na návštěvy jednotlivé scény Národního divadla, vstupenky, návštěvnost, spokojenost publika, informační potřeby a další.

Tohoto interního šetření se zúčastnilo 2 326 respondentů s návratností odpovědí 11 %.

Ze sociologického šetření vyplývá:¹⁷⁷

„V souboru návštěvníků ND dominují ti, kteří často (alespoň 1x měsíčně) navštěvují historickou budovu ND nebo Stavovské divadlo. Ti, kteří nejčastěji ze

¹⁷⁵ Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Opera Statistics 2018-2019

¹⁷⁶ Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Opera Statistics červen 2019

¹⁷⁷ Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Opera Statistics 2018-2019

všech scén ND navštěvují Novou scénu nebo Hudební divadlo Karlín (představení Opery a Baletu ND), tvoří 10 % resp. 6 % souboru.

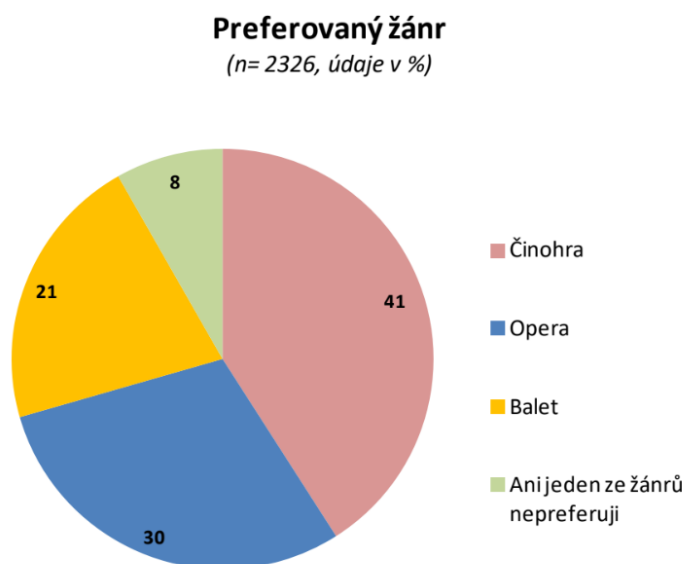
Dvě pětiny (41 %) souboru návštěvníků tvoří ti, kteří preferují činoherní představení, 30 % jsou příznivci opery a 21 % preferuje balet.

V souboru návštěvníků ND je 43 % častých návštěvníků (alespoň 1x měsíčně) historické budovy ND, 31 % častých návštěvníků Stavovského divadla, 19 % častých návštěvníků Nové scény a 10 % častých návštěvníků představení Opery a Baletu ND v HD Karlín. (Výsledky je třeba posuzovat v kontextu reálné návštěvnosti a kapacit jednotlivých scén.)

Opera je preferována častěji muži (39 %), návštěvníky 60letými a staršími (48 %), důchodci (51 %), návštěvníky žijícími v domácnostech bez dětí (33 %) a návštěvníky ze zahraničí (mimo ČR a SR – 63 %)."

Graf č. 3:¹⁷⁸

Graf preferovaných žánrů v ND

¹⁷⁸ Zdroj: Opera Statistics 2018-2019 Národní divadlo

9.2. Analýza operního publika Národního divadla Brno

Národní divadlo Brno nedisponuje přímo žádným veřejně dostupným dokumentem, který by přinášel analýzu operního publika. Při hledání dalších možných materiálů, které by sledovaly chování publika Národního divadla Brno, byla nalezena diplomová práce Bc. Adély Štorkové „Marketingová komunikace Národního divadla Brno s diváky“.¹⁷⁹ Rozsáhlá diplomová práce monitoruje marketingovou problematiku kultury v NDB a v rámci její praktické části analyzuje prostřednictvím kvantitativních a kvalitativních šetření publikum Národního divadla Brno.

V kvalitativní části výzkumu byly provedeny polostrukturované hloubkové rozhovory s 9 respondenty různých věkových kategorií v 6 okruzích otázek.

- Poslední návštěva v divadle
- Hledání informací o představeních
- Vstupenky a předplatné
- Oblíbené divadelní hry
- Informace od divadla
- Období pandemie

Respondenti v zásadě odpovídali různorodě na tyto otázky: „Kdy jste byl/a naposledy v divadle? Na jakém představení? Kolikrát do roka chodíte do divadla? Do kterého brněnského divadla chodíte nejčastěji? Jaký žánr divadelních představení preferujete?“ Dva respondenti odpovídali také ve prospěch opery, kdy preferovali operní a baletní představení. Oba dva odpovídající byli spíše starší a kladně hodnotili klasickou hudbu a živé přenosy v Divadle Reduta z Metropolitní opery.¹⁸⁰

¹⁷⁹ ŠTORKOVÁ, Adéla. *Marketingová komunikace Národního divadla Brno s diváky* [online]. Zlín, 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6hi4fz/?isshlret=Ad%C3%A9la%3B%C5%A0torkov%C3%A1%3B;zpet=%2Fvyhle-davani%2F%3Fsearch%3D%C5%A1torkov%C3%A1%20ad%C3%A9la%26start%3D1> Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce doc. Ing. Mgr. Radim Bačuvčík, Ph.D.

¹⁸⁰ ŠTORKOVÁ, Adéla. *Marketingová komunikace Národního divadla Brno s diváky* [online]. Zlín, 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6hi4fz/?isshlret=Ad%C3%A9la%3B%C5%A0torkov%C3%A1%3B;zpet=%2Fvyhle-davani%2F%3Fsearch%3D%C5%A1torkov%C3%A1%20ad%C3%A9la%26start%3D1> Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce doc. Ing. Mgr. Radim Bačuvčík, Ph.D.

Okruhy otázek v dotazníku se také týkaly konkrétních oblíbených divadelních her. Kladně zde byly hodnoceny opery Julietta a Lidský hlas, Její pastorkyňa a Prodaná nevěsta. Stejně tak odpovídající věděl, že za inscenaci Julietta a Lidský hlas obdržela Jana Šrejma Kačírková cenu Thalie. Pozitivně jsou také respondenty hodnoceny Verdiho opery, které má Národní divadlo Brno na svém repertoáru.¹⁸¹

V kvantitativní části výzkumu byla použita metoda dotazníkového šetření s 290 respondenty. V rámci otázek bylo zjištěno, že přes 62 % tázaných lidí preferuje v NDB operu. Respondenti volili mezi operou, činohrou, baletem a přenosy z Metropolitní opery a mohli vybrat až 4 své preferované varianty. Opera vzešla jako druhý oblíbený žánr s 62 %, činohra 63 %, balet 55 % a přenosy z Metropolitní opery 8%.¹⁸²

9.3. Analýza operního publika Národního divadla moravskoslezského

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě poměrně detailně sleduje své publikum, včetně publika operního. Obchodní a marketingové oddělení disponuje několika zásadními údaji, jimiž jsou popis spádové oblasti divadla, věkové skupiny, které navštěvují jednotlivé operní žánry, a jejich procentuální zastoupení.¹⁸³

Operní publikum navštěvovalo Národní divadlo moravskoslezské z těchto spádových oblastí: Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov, Kopřivnice, Nový Jičín, Odry, Třinec, Bílovec, Bohumín, Bruntál, Český Těšín, Havířov, Hlučín, Karviná, Kravaře, Krnov, Opava, Orlová, Rýmařov, Vítkov. Tato města spadají pod Moravskoslezský kraj.

V rámci Zlínského kraje to pak bylo Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm a z Olomouckého kraje přijíždělo publikum z Přerova a Hranic na Moravě.

Online průzkum poukázal na věkové rozložení publika.¹⁸⁴

¹⁸¹ Ibid.

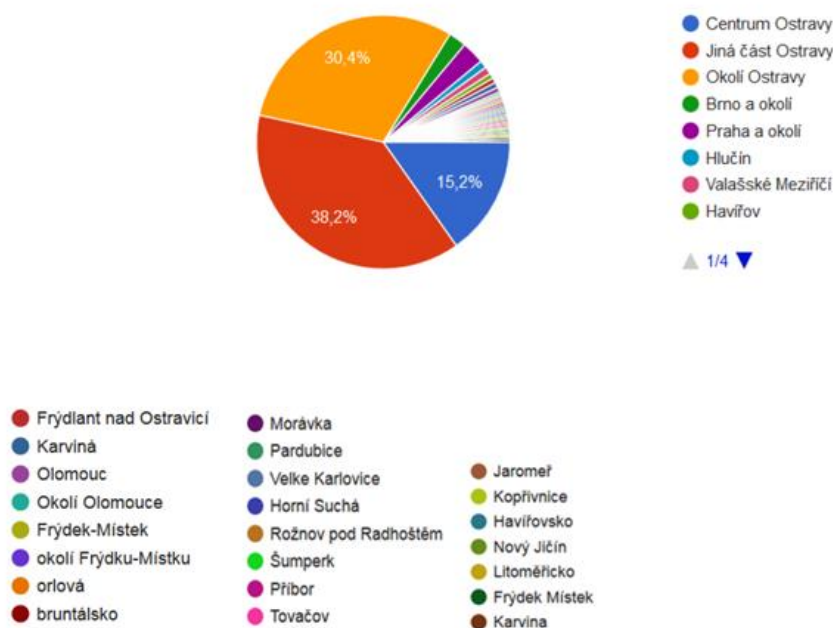
¹⁸² Ibid.

¹⁸³ CHLEBOVÁ, Markéta, šéfkyně marketingu a obchodu, 28. února 2022 12:11, emailová korespondence

¹⁸⁴ Ibid.

Graf č. 4:¹⁸⁵

Spádové oblasti návštěvníků NDM

Šetření zjišťovalo také procentuální zastoupení publika pro jednotlivé žánry. Operní tituly byly navštěvovány celkově 18,3 % dotazovaných diváků. V kontextu ostatních zkoumaných skupin tvoří třetí nejčastěji zvolený žánr (35,6 % opereta/muzikál, 22,80 % činohra, 18,3 % opera, 16,3 % Bez zvoleného žánru a 7 % balet). Průměrný věk návštěvníků opery byl 66 let, pokud se podíváme na preference jednotlivých věkových skupin, starší diváci preferují balet a operu a naopak mladší publikum činohru a balet. Analýza oblíbenosti žánrů komentuje také genderové zastoupení publika, kdy 57,78 % žen navštěvovalo operu a jejich průměrný věk byl 67 let a 42,22 % mužů navštěvovalo operní představení s průměrným věkem 65 let. ¹⁸⁶

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ CHLEBOVÁ, Markéta, šéfkyně marketingu a obchodu, 28. února 2022 12:11, emailová korespondence

Tabulka č. 17:¹⁸⁷

Oblíbenost žánrů diváků NDM

V následující tabulce je znázorněn průměrný věk preferovaných žánrů. **Mladší publikum nejraději navštěvuje činohru a balet, zatímco starší diváci preferují balet a operu.**

	Procentuální zastoupení	Průměrný věk
Balet	7%	53
Muž	21,43%	51
Žena	78,57%	54
Činohra	22,80%	41
Muž	41,30%	41
Žena	58,70%	42
Muzikál/Opereta	35,6%	49
Muž	25,35%	56
Žena	74,65%	46
Opera	18,3%	66
Muž	42,22%	65
Žena	57,78%	67
Není to pro mě důležité	16,3%	55
Muž	20,00%	64
Žena	80,00%	53

Nejčastější forma návštěvy divadla je v páru, o čemž vypovídá 71, 2 % dotázaných.

Online výzkum byl také proveden v rámci sociálních sítí, konkrétně byla poskytnuta data z "analytics" Facebooku. Výsledky šetření napovídají, že vzhledem k věku a užívání sociálních sítí byl trend nižší.

Facebookové stránky Opery Národního divadla moravskoslezského sledovalo 63 % žen nejčastěji ve věku od 25 do 34 let a 36 % mužů v totožném věku.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ CHLEBOVÁ, Markéta, šéfkyně marketingu a obchodu, 28. února 2022 12:11, emailová korespondence

Tabulka č. 18:¹⁸⁹

Facebook analytics opery NDM

FCB – Opera Národního divadla moravskoslezského

Národní divadlo ani Národní divadlo Brno nemají své interní analýzy návštěvnosti publika, které by se zabývaly spádovými oblastmi svých diváků.

¹⁸⁹ Ibid.

10. Ohlas tisku

V rámci analýzy provozování operních domů České republiky byly prozkoumány také ohlasy odborné veřejnosti na dané tituly v roce 2019. Zkoumání bylo zaměřeno na Divadelní noviny, Hudební rozhledy, časopis Harmonie a vybrané zahraniční webové stránky. Cílem bylo detailnější rozebrání hodnocení jednotlivých operních domů v České republice odbornou veřejností.

Po důkladném přečtení všech článků a jejich následné analýze můžeme najít recenze s totožnými názory, ale s také naprosto protichůdnými. Česká periodika a internetové portály čteněji komentovaly operní dění v Národním divadle Brno, zatímco zahraniční weby se zaměřily na pražskou scénu. Jak v tuzemsku, tak v zahraničí byly kladně hodnoceny z Národního divadla inscenace *Láska ke třem pomerančům* a *Tramvestie*, z Národního divadla Brno *Lidský hlas* a *Julietta*. Negativní shoda panovala u pražských inscenací *Mozart a ti druzí* a *Jonny spielt auf*. Výrazný názorový rozdíl pak nalezneme u titulu *Lolita*, který měl premiéru v říjnu 2019. Zatímco česká kritická a odborná veřejnost tuto inscenaci spíše neocenila, mnohé zahraniční kritiky a ohlasy byly velmi kladné.

10.1. Divadelní noviny

Divadelní noviny za rok 2019 publikovaly několik recenzí a článků o Národním divadle, Národním divadle Brno a Národním divadle moravskoslezském. Tradičně byl zveřejněn *Kritický žebříček opery*. Ten vychází dvakrát ročně: první vyšel v desátém čísle *Divadelních novin* v květnu 2019¹⁹⁰(viz příloha č.3), druhý byl následně publikován v devatenáctém čísle v listopadu 2019 (viz příloha č.4).¹⁹¹ *Kritické žebříčky* hodnotily operní inscenace napříč Českou republikou (výběr Prahy, Brna, Ostravy, Plzně, Českých Budějovic, Olomouce, Liberce a Opavy). Vybraná představení hodnotilo celkem devět recenzentů (Jan Dehner, Věra Drápelová, Helena Havlíková, Josef Herman, Radmila Hrdinová, Olga Janáčková, Rudo Leška, Lenka Šaldová a Ivan Žáček).

¹⁹⁰ Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-10-2019-opera/>

¹⁹¹ Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-19-2019-opera>

V prvním kritickém žebříčku bylo ohodnoceno celkově čtrnáct inscenací, z Prahy tři, z Brna jedna a z Ostravy také tři. Hodnoceny byly inscenace: Jonny vyhrává, Mozart a ti druzí, Tramvestie, Don Carlos, Triptych, Čtyřnotová opera a Julietta. Pražské inscenace dostaly spíše průměrné hodnocení s výjimkou nadprůměrně hodnocené opery Tramvestie na Nové scéně. Velmi kladné ohodnocení získala ostravská opera. V druhém kritickém žebříčku bylo ohodnoceno jedenáct inscenací, z toho z Prahy čtyři, z Brna dvě a z Ostravy také dvě. Recenzenti navštívili tyto opery: Láska ke třem pomerančům, Zlato Rýna (koncertní uvedení), Dalibor, Lolita, Hoffmannovy povídky, Lidský hlas a Tři fragmenty z Juliette a Robert Ďábel. V tomto kritickém žebříčku byly naopak nadprůměrně hodnoceny obě brněnské inscenace, zbytek inscenací dosáhly průměrného nebo lehce nadprůměrného hodnocení.

Celkově za rok 2019 Divadelní noviny recenzovaly deset inscenací z Brna, šest inscenací z Prahy a pět inscenací z Ostravy. Již z těchto prvních čísel je patrné, že kritici si pro své recenze vybírali častěji Národní divadlo Brno; je to takřka o polovinu více než v Praze a Ostravě. Při detailnější analýze jednotlivých recenzí bylo zjištěno, že devět recenzí z deseti brněnských byly spíše kladného a pozitivního hodnocení. Pražské inscenace byly hodnoceny třikrát kladně a třikrát negativně, ostravské pak třikrát kladně a dvakrát negativně.¹⁹²

Recenze byly publikovány na premiéry roku 2019, ale také na stávající repertoár, který se v nejrůznějších případech vymykal z obvyklého standardu. Trvale jsou velmi kladně hodnoceny premiéry a repertoárové inscenace z Národního divadla Brno. Úroveň ostravské opery se podle recenzentů v posledních letech taktéž zvyšuje a úroveň hodnocení bývá průměrná až nadprůměrná.

Pokud se podíváme na všechna čísla Divadelních novin za rok 2019 jako na celek, několikrát se zde hovořilo o třech inscenacích, které upoutaly pozornost. Pětkrát kladně zde byla hodnocena Heřmanova inscenace opery Libuše, která však měla premiéru 7. září 2018 a v roce 2019 se pouze stala součástí repertoáru NDB. Dobré hodnocení získala také opera Národního divadla Sternenhoch, která byla poprvé uvedena 7. dubna 2018. V roce 2019 ji bylo možné zhlédnout nejen v Praze, ale

¹⁹² Divadelní noviny (oficiální web novin). *Kritika* [online]. [cit. 19. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/rubrika/kritika>

také v rámci festivalu Dream Factory, kde získala svůj ohlas i u kritické veřejnosti.¹⁹³

10.2. Hudební rozhledy

Podíváme-li se na webovou stránku Hudební rozhledy, najdeme zde na tři operní scény České republiky o poznání méně recenzí a kritických okének. V pravidelných měsíčních článcích Heleny Havlíkové, které bývají nazvány dle aktuálního měsíce a doplněny o „nej zážitky a propadáky“, bylo zhodnoceno několik oper. V porovnání s Divadelními novinami byla zde více směřována pozornost na pražskou operu, která byla dvakrát ohodnocena kladně a dvakrát negativně. Dobré hodnocení získala již výše zmíněná opera *Sternenhoch*¹⁹⁴ a koncertní provedení *Zlata Rýna*.¹⁹⁵ Opera *Sternenhoch* získala také Cenu divadelní kritiky za rok 2018. Negativní hodnocení bylo uděleno (stejně jako u Divadelních novin) premiéře *Jonny vyhrává*¹⁹⁶ a koncertu *Dvořákova Requiem*.¹⁹⁷ V celoročním výčtu jednotlivých premiér získala negativní hodnocení premiérová inscenace *NDB Don Carlos*¹⁹⁸ (obdobně tomu tak bylo také v Divadelních novinách).

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Hudební rozhledy. *Cena divadelní kritiky 2018 pro Operu Národního divadla: Sternenhoch Ivana Achera zvítězil v kategorii Hudba roku 2018* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/03/18/cena-divadelni-kritiky-2018-pro-operu-narodniho-divadla-sternenhoch-ivana-achera-zvitezil-v-kategorii-hudba-roku-2018/>

¹⁹⁵ Hudební rozhledy. *Květnová nej – zážitek tentokrát bez propadáku dle Heleny Havlíkové* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/06/04/kvetnova-nej-zazitek-tentokrat-bez-propadaku-dle-heleny-havlikove/>

¹⁹⁶ Hudební rozhledy. *Lednová nej zážitků a propadáků dle Heleny Havlíkové* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/02/12/lednova-nej-zazitku-a-propadaku-dle-heleny-havlikove-2/>

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Hudební rozhledy. *Únorová nej zážitků a propadáků dle Heleny Havlíkové* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19.05.2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/03/04/unorova-nej-zazitku-a-propadaku-dle-heleny-havlikove-2/>

10.3. Zahraniční operní portály

Komparace recenzí daných operních titulů byla také zaměřena na zahraniční operní portály, které se zabývají operními novinkami napříč celým světem. Četně české inscenace komentoval internetový portál ze Spojeného království Bachtrack, následně rakouský online portál Merker, německý web Der Theatre Verlag, francouzský web Forum Opera a americký web Opera news. Tyto internetové hudební weby v rámci České republiky hodnotily převážně inscenace z Prahy a Brna. Českou operní scénu ze zahraničních webů nejčteněji komentuje anglický Bachtrack,¹⁹⁹ který komentoval tyto pražské inscenace: *Lolita*, *Prodaná nevěsta*, *Láska ke třem pomerančům*, *Mozart a ti druzí*, *Jonny vyhrává*, *Tramvestie* a *Festival Opera Nova*. Rozsáhlé recenze kladně hodnotily opery *Lolita*, *Prodaná nevěsta*, *Láska ke třem pomerančům*, *Tramvestie* a *Festival Opera Nova*. Negativní hodnocení získaly opery *Mozart a ti druzí* a *Jonny vyhrává*. Zde bylo možné najít vzácnou shodu mezi českými a zahraničními kritiky. Operu *Lolita* v režijním nastudování Slávy Daubnerové hodnotil kladně také web Merker²⁰⁰ a web Der Theater Verlag.²⁰¹ Francouzský online web Forum Opera ocenil operu *Lidský hlas a Julietty* z Národního divadla Brno.²⁰²

Pokud se podíváme detailně na výběr recenzí a kritik, můžeme již z prvotního srovnání říci, že umělecká úroveň ND, NDB a NDM je srovnatelná. Z určitého úhlu pohledu jsou dvě daleko menší scény (NDB s NDM) s markantně nižším finančním zatížením hodnoceny příznivěji.

¹⁹⁹ Bachtrack (oficiální web). *Reviews* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://bachtrack.com/find-reviews>

²⁰⁰ Merker (oficiální web). *PRAG/ Ständetheater: LOLITA von Rodion Shchedrin. Premiere* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://onlinemerker.com/prag-staendetheater-lolita-von-rodion-shchedrin-premiere/>

²⁰¹ Der Theater Verlag (oficiální web). *Rodion Shchedrin: Lolita* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.der-theaterverlag.de/theatermagazin/dtm/theatermagazin-112019/rodion-shchedrin-lolita/>

²⁰² Forum Opera (oficiální web). *Trois fragments de Juliette & La Voix Humaine – Göteborg* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.forumopera.com/trois-fragments-de-juliette-la-voix-humaine-goteborg-un-art-de-la-couleur>

11. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil proniknout do problematiky provozování tří největších operních souborů v České republice. Cílem mé práce bylo prozkoumat rozdílné podmínky pro vznik a provozování operních inscenací v Národním divadle, Národním divadle Brno a Národním divadle moravskoslezském. Z prvotního povrchového pohledu jsem se dostával do hlubší problematiky celého tématu.

V rámci své práce jsem čerpal data především z výročních zpráv divadel, které poskytovaly základní potřebné informace. Dalšími zdroji se staly publikace NIPOSu, zřizovací listiny divadel, webové stránky Českého statistického úřadu, fermany a programy divadel, brožury o předplatném, další česká a cizojazyčná literatura a také rozhovory.

Celá práce je strukturována do jedenácti kapitol, které se zabývají nejrůznějšími aspekty provozování operní scény. Základem zkoumání se staly premiéry a repertoár divadel. Ačkoliv v roce 2019 každé z divadel uvedlo různorodé premiéry, často se v rámci hraného repertoáru tituly shodují. V mnohých případech nalezneme u všech divadel několik oper, které se uvádějí již celou řadu let a jsou divácky úspěšné. Dramaturgie premiér roku 2019 v NDM a NDB byla z části tradiční a z části „experimentální“. V případě ND se jednalo o tituly spíše méně známé a málo uváděné.

Poměrně detailně byla prozkoumána operní divadelní síť napříč celou Českou republikou, kde na deset miliónů obyvatel připadá devět operních domů. Ve východní části ČR nalezneme několik operních scén v těsné blízkosti a naopak jsou zde také kraje, které operní dům vůbec nemají. S tímto faktem úzce souvisí návštěvnost divadel a jejich spádová oblast. Některá divadla jsou díky tomu ve značné výhodě (například Národní divadlo Brno a Národní divadlo). Zájem o operní představení souvisí s rozdílnou kupní silou obyvatelstva a výší vstupného. Zatímco NDB a NDM má průměrnou cenu vstupenky podobnou (okolo 270 Kč), u ND se dostáváme k 2,5krát vyšší ceně (700 Kč). Již tento fakt vypovídá o rozdílech mezi třemi největšími operními scénami České republiky. Každé ze tří divadel má zcela odlišné finanční podmínky pro provozování od svého zřizovatele. Finanční

příspěvek zřizovatele pro NDM byl 275 990 000 Kč, pro NDB 430 542 000 Kč a pro ND 867 183 000 Kč.

Divadla mají také rozdílný počet zaměstnanců, markantní rozdíl je v případě interních sólistů, členů orchestrů a členů sboru. Sbory i orchestry ND a NDB mají podobný počet členů, v případě NDM je jejich počet výrazně menší. Národní divadlo však disponuje dvěma sbory a orchestry. Národní divadlo má také daleko větší počet kmenových sólistů, oproti NDB více než 2,5krát a NDM takřka 6krát. Nabízí se otázka, zda je s početnějším ansámblem možné uvádět náročnější díla ve větší kvalitě oproti menším souborům.

Ačkoliv Národní divadlo odehrálo v roce 2019 2,3krát více představení oproti Národnímu divadlu Brno a 3,1krát více oproti Národnímu divadlu Moravskoslezskému, tak pokud dáme do poměru každý z operních souborů Národního divadla, dostáváme se již do menšího rozdílu. Opera Národního divadla odehrála o 1,4krát více představení oproti Národnímu divadlu Brno a soubor Státní opery odehrál dokonce o 39 představení méně. Soubor ND odehrál o 1,9krát více představení oproti Národnímu divadlu moravskoslezskému a soubor SO o 4 představení méně.

Prozkoumáno bylo také hodnocení umělecké kvality jednotlivých děl v recenzích ve vybraných odborných periodících jak tuzemských, tak zahraničních. Obecně jsou v Česku odbornou veřejností kladněji hodnocena představení v Národním divadle Brno. Zahraniční operní weby naopak častěji píší kladné recenze na opery Národního divadla.

V průběhu psaní diplomové práce jsem se bohužel potýkal s problémem získávání podrobnějších dat. Ačkoliv jsou všechna tři zkoumaná divadla příspěvkovými organizacemi a publikují své výroční zprávy, často jsou data nedostačující. Bylo tedy nutné navázat spojení se zaměstnanci divadel, kteří mi pro studijní účely bližší informace poskytnuli. I přesto se mi však všechna potřebná data získat nepodařilo, např. nákladovost vzniku daných inscenací. Zde mohu uvést například nákladovost vzniku daných inscenací. Všechna tato divadla data odmítla zaslat. Národní divadlo a Národní divadlo moravskoslezské bylo velmi otevřené k diskusi

a pro podrobné konzultace, v případě Národního divadla Brno tomu bylo zcela naopak.

Během psaní této práce se díky získaným datům otevřela možnost zkoumání celé řady dalších témat, která doslova vybízejí k dalšímu odbornému zpracování.

Dospěl jsem k závěru, že na základě zkoumaných veličin nelze tato tři divadla zcela objektivně srovnat. Objektivně lze částečně srovnávat hrací plány divadel, obsazení inscenací, inscenační týmy nebo alespoň částečně ceny vstupného a předplatné.

Absolutní srovnání všech tří divadel není zcela možné. Pražské Národní divadlo má nesrovnatelně lepší finanční podmínky oproti zbývajícím dvěma scénám. Provozní podmínky má však do jisté míry obdobné jako Národní divadlo Brno a v některých aspektech také Národní divadlo moravskoslezské. Nabízí se otázka, zda je příspěvek zřizovatele adekvátní a ne příliš vysoký s ohledem na zbývající scény. Umělecká kvalita však s ohledem na výši příspěvku rozhodně vyšší není. Národní divadlo Brno i Národní divadlo moravskoslezské produkují i s méně příznivějšími provozními podmínkami divácky i kriticky úspěšnější inscenace.

Seznam zdrojů a použité literatury

Literatura

Opera : *velká encyklopedie : životopisy, díla, obsahy oper, notové příklady, fotografie, literatura, slovníček pojmů, diskografie, rejstříky, doplňky pro české vydání*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1996. 630 s. ISBN 80-204-0541-0.

Zander, M., Spieß, H., Eschelbach, S. *Theatresatistik 2019/2020*. 1. vyd. Köln : Deutscher Bühnenverein, 2021. 289 s. ISBN 978-3-934431-24-9.

Výroční zprávy

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Výroční zpráva NDB 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/dokumenty-2/zakladni-dokumenty-ndb/vyrocni-zprava-ndb-2019/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2018/2019* [online]. 2021 [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/rocenka-2018-2019-1566478436.pdf

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenka 2019/2020* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2020-2021/plakaty-letaky/rocenka-101-1598882540.pdf

Další prameny

BAKER, Evan. *From the score to the stage : an illustrated history of continental opera production and staging*. Chicago London: University of Chicago Press, 2013. xxiii, 439 s. ISBN 978-0-226-03508-6.

TOWSE, Ruth. *A Handbook of cultural economics*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, c2003. 494 s. ISBN 1-84542-234-1.

HAVELKOVÁ, Tereza. *Opera as hypermedium : meaning-making, immediacy, and the politics of perception*. New York: Oxford University Press, 2021. xii, 186 stran. ISBN 978-0-19-009126-2.

Národní divadlo Praha, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla

Národní divadlo Brno, Oddělení Provozní ředitelky, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla Brno

Národní divadlo moravskoslezské, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Zřizovací listina Národního divadla moravskoslezského

Národní divadlo moravskoslezské, Kancelář ředitele, Fond Divadla, Roční zpráva o činnosti 2019

Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Změna zákaznického chování v roce 2022

Národní divadlo Brno, Obchodní Provozní ředitelky, Fond Divadla, Předplatné 2018-2019

Národní divadlo Praha, Personální oddělení, Fond Divadla, Systemizace pracovních míst ND pro rok 2019

Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Opera Statistics 2018-2019

Národní divadlo Praha, Obchodní oddělení, Fond Divadla, Opera Statistics červen 2019

Periodika online

Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-10-2019-opera/>

Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-19-2019-opera>

Divadelní noviny (oficiální web novin). *Kritika* [online]. [cit. 19. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/rubrika/kritika>

Hudební rozhledy. *Cena divadelní kritiky 2018 pro Operu Národního divadla: Sternenhoch Ivana Achera zvítězil v kategorii Hudba roku 2018* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/03/18/cena-divadelni-kritiky-2018-pro-operu-narodniho-divadla-sternenhoch-ivana-achera-zvitezil-v-kategorii-hudba-roku-2018/>

ČTK. *Stěhování Státní opery do Karlína: v příští sezóně tam bude na programu stovka operních představení* [online]. Praha: Operu plus.cz, 2016 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/orchestr-a-sbor-prazske-statni-opery-odehraje-v-karline-v-pristi-sezone-stovku-predstaveni/>

Hudební rozhledy. *Květnová nej – zážitek tentokrát bez propadáku dle Heleny Havlíkové*

[online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/06/04/kvetnova-nej-zazitek-tentokrat-bez-propadaku-dle-heleny-havlikove/>

Hudební rozhledy. *Lednová nej zážitků a propadáků dle Heleny Havlíkové* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/02/12/lednova-nej-zazitku-a-propadaku-dle-heleny-havlikove-2/>

Hudební rozhledy. *Únorová nej zážitků a propadáků dle Heleny Havlíkové* [online]. Praha: Hudební rozhledy.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.hudebnirozhledy.cz/2019/03/04/unorova-nej-zazitku-a-propadaku-dle-heleny-havlikove-2/>

Bachtrack (oficiální web). *Reviews* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://bachtrack.com/find-reviews>

Merker (oficiální web). *PRAG/ Ständetheater: LOLITA von Rodion Shchedrin. Premiere* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://onlinemerker.com/prag-staendetheater-lolita-von-rodion-shchedrin-premiere/>

Der Theater Verlag (oficiální web). *Rodion Shchedrin: Lolita* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.der-theaterverlag.de/theatermagazin/dtm/theatermagazin-112019/rodion-shchedrin-lolita/>

Forum Opera (oficiální web). *Trois fragments de Juliette & La Voix Humaine – Göteborg* [online]. [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.forumopera.com/trois-fragments-de-juliette-la-voix-humaine-goteborg-un-art-de-la-couleur>

Vysokoškolské kvalifikační práce

ŠTORKOVÁ, Adéla. *Marketingová komunikace Národního divadla Brno s diváky* [online]. Zlín, 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6hi4fz/?isshlret=Ad%C3%A9la%3B%C5%A0torkov%C3%A1%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3D%C5%A1torkov%C3%A1%20ad%C3%A9la%26start%3D1> Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce doc. Ing. Mgr. Radim Bačuvčík, Ph.D.

Prameny online

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zprávy* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/o-divadle/dokumenty/vyrocnizpravy>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Ročenky NDM* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/97-rocenky.html>

ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2019* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721901.pdf/31ed5e58-ade2-4884-89b8-2d3c362d5b66?version=1.0>

NIPOS. (oficiální web poradenského a informačního střediska). *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2019* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/12/Statistika_2019_I.KULTURNI_DEICTVI_web.pdf

NIPOS. (oficiální web poradenského a informačního střediska). *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2019* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/12/Statistika_2019_I.KULTURNI_DEICTVI_web.pdf

Národní divadlo (oficiální web divadla). *O nás* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/o-nas>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Opera* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opery/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Historie opery* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/stranka/46-historie-opera.html>

Slezské divadlo Opava (oficiální web divadla). *Historie Slezského divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadlo-opava.cz/divadlo/o-divadle/historie-slezskeho-divadla/>

Moravské divadlo Olomouc (oficiální web divadla). *Moravské divadlo dnes* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <http://www.moravskedivadlo.cz/>

Divadlo F. X. Šaldy Liberec (oficiální web divadla). *Historie* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.saldovo-divadlo.cz/divadlo/historie>

Severočeské divadlo (oficiální web divadla). *Operní soubor* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <http://www.operabalet.cz/?page=txt&id=5271>

Jihočeské divadlo (oficiální web divadla). *Soubory Jihočeského divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.jihoceskedivadlo.cz/opera?openHelpId=90>

Divadlo J. K. Tyla v Plzni (oficiální web divadla). *Současnost divadla* [online]. [cit. 2. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/soucasnost>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Tituly* [online]. [cit. 25. 2. 2022]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/tituly>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Osud* [online]. [cit. 1. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/inscenace/4710-osud/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Historie opery* [online]. [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/stranka/46-historie-opera.html>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Tryptych* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/opera/inscenace/4711-triptych/>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Tři fragmenty z Juliette/Lidský hlas* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/tri-fragmenty-z-juliette-lidsky-hlas/>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Werther* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6756>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lohengrin* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6475>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Dalibor* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7125>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Jonny spielt auf* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/6983>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Mozart... a ti druzí* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7109>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Tramvestie* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7110>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Láska ke třem pomerančům* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7116>

Archiv Národního divadla (oficiální web archivu divadla). *Lolita* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/7178>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Don Carlos* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/don-carlos/>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Hoffmanovy povídky* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/hoffmannovy-povidky/>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Růžový kavalír* [online]. [cit. 5. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/opera/ruzovy-kavalir/>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Praktické informace před návštěvou* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/pred-navstevou>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/20-narodni-divadlo-moravskoslezske.html>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Pronájem prostor* [online]. [cit. 31. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/sluzby/pronajem-prostor>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *O divadle* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/o-divadle/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Divadlo Antonína Dvořáka* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/23-divadlo-antonina-dvoraka.html>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Divadlo „12“* [online]. [cit. 7. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/730-divadlo-12.html>

ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda České republiky* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>

ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční hlavního města Praha* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/prumerna-hrubam-14-ctvrtleti-2019>

ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>

ČSÚ. (oficiální web statistického úřadu). *Průměrná měsíční mzda Moravskoslezského kraje* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>

MMR. (oficiální web ministerstva). *Cestovní ruch za 1. - 3. čtvrtletí v ČR* [online]. [cit. 29. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/informace-udalosti/cestovni-ruch-za-1-3-ctvrtleti-2019-zaznamenal-o2019>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Brožura předplatné 2018/2019* [online]. [cit. 19. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2017-2018/predplatne-2018-2019/brozura-k-predplatnemu-2018-2019-1522225035.pdf

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Brožura předplatné 2019/2020* [online]. [cit. 19. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/predplatne-2019-2020/brozura-k-predplatnemu-2019-2020-1554196025.pdf

Smetanova Litomyšl. *Smetanova Litomyšl 2019 zná svůj program:* [online]. Litomyšl: Smetanova Litomyšl, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://smetanovalitomysl.cz/smetanova-litomysl-2019-zna-svuj-program/ohlasy-v-tisku/>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Opera – o nás* [online]. [cit. 19. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/o-nas>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Opera – umělecký soubor* [online]. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/soubory/opera/umelecky-soubor>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Vstupenky a předplatné* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/vstupenky-a-predplatne>

Národní divadlo (oficiální web divadla). *Druhy slev* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575540830-magazin-zari2019.pdf>

Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Zvýhodněné vstupné* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/prodej-vstupenek/zvyhodnene-vstupne/>

Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Prodej vstupenek a předplatného* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/739-prodej-vstupenek-predplatneho.html>

Konzultace a rozhovory

MgA. Bohdana Malik – správní ředitelky Opery ND a SO

Ing. Vítězslav Raszka Ph.D. – správní ředitel NDM

Ing. Martin Gerych – finanční ředitel NDB

MgA. et Mgr. Beno Blachut ml. – dramaturg Opery ND a SO

Ing. Markéta Chlebová – šéfka marketingu a obchodu NDM

MgA. Bc. et Bc. Petra Srbová – asistentka provozní ředitelky NDB

Květa Slusarczyková – ekonom Opery ND a SO

Vojtěch Orenič – asistent režie a inspicient Opery NDB

M.A. Adam Tomšů – osobní asistent uměleckého ředitele Opery ND a SO

Mgr. Alena Golatová – tajemnice Opery NDM

Mgr. Aleš Kučírek – vedoucí uměleckého provozu Opery NDB

Beno Blachut ml., osobní rozhovor, Praha 15. 12. 2021. /Osobní rozhovor s Benem Blachutem ml., Praha 15. 12. 2021.

Emailová korespondence

NOVÁKOVÁ, Jitka, vedoucí oddělení umělecké dokumentace Národního divadla Brno, 22. listopadu 2021 10:11, emailová korespondence

CHLEBOVÁ, Markéta, šéfka marketingu a obchodu, 28. února 2022 12:11, emailová korespondence

BĚLOHLÁVKOVÁ, Kateřina, vedoucí oddělení Hromadného prodeje, Obchodní odbor ND, 16. února 2022 17:45, emailová korespondence

HALBICHOVÁ, Petra, oddělení Péče o diváky Obchodního odboru, 19. dubna 2022 13:24, emailová korespondence

SLUSARCZYKOVÁ, Květa, personalistka Opery ND a SO, 30. března 2022 16:23,
emailová korespondence

KUČÍREK, Aleš, vedoucí uměleckého provozu opery, 9. prosince 2021 14:34,
emailová korespondence

SRBOVÁ, Petra, asistentka provozní ředitelky, 8. prosince 2021 15:20, emailová
korespondence

Přílohy

Příloha č.1 – Druhy slev na vstupném v ND, NDB a NDM

Národní divadlo

Přehledně je řadí do těchto skupin:²⁰³

- děti (do 15 let)
- junioři (do 26 let)
- senioři +65 let
- cestovní ruch
- firmy
- neziskové organizace
- regiony
- školy

Základně své slevy ND komentuje následovně:²⁰⁴

ZÁKLADNÍ SLEVY NA VSTUPENKY

- speciální nabídka na vybraná představení pro seniory, studenty a mladé diváky
- 20% sleva na dopolední a odpolední představení pro děti do 15 let věku
- 50% sleva pro držitele ZTP, ZTP/P
- 50% sleva pro studenty a mladé diváky do 26 let věku a pro držitele karty ITIC (učitelé) na vyhrazená místa
- 50% sleva pro seniory (65+) na vyhrazená místa

Národní divadlo Brno

Přehledně je řadí do těchto skupin:²⁰⁵

- karta věrného diváka

²⁰³ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Vstupenky a předplatné* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/vstupenky-a-predplatne>

²⁰⁴ Národní divadlo (oficiální web divadla). *Druhy slev* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1575540830-magazin-zari2019.pdf>

²⁰⁵ Národní divadlo Brno (oficiální web divadla). *Zvýhodněné vstupné* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/prodej-vstupenek/zvyhodnene-vstupne/>.

- rodinné vstupné
- děti
- studenti
- klub mladého diváka
- spolek přátel NDB
- senior pas

Národní divadlo moravskoslezské

NDM komentuje své zvýhodněné ceny vstupenek následovně:²⁰⁶

- Rodinné vstupné 50 %
- Speciální sleva na vybraná představení NDM pro rodiny s dětmi.
- Studentská sleva 50 %
- Sleva pro pedagogy 50 %
- Sleva pro seniory, ZTP a ZTP/P
- Sleva pro seniory nad 65 let ve výši 40 % a pro držitele průkazů ZTP a ZTP/P 50 %.
- Hamletovská sleva 60 % Zlevněná vstupenka na poslední chvíli. Platí na vybraná představení.

Příloha č.2 – Druhy předplatného v ND, NDB a NDM

Předplatné Národního divadla²⁰⁷

Sezona 2018/19

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 41 skupin
- z nich 7 čistě operních (Operní premiéry, Pro milovníky opery I, II a III, Operní odpoledne, Nová opera, Opera v Karlíně)

²⁰⁶ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Prodej vstupenek a předplatného* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/739-prodej-vstupenek-predplatneho.html>

²⁰⁷ BĚLOHLÁVKOVÁ, Kateřina, vedoucí oddělení Hromadného prodeje, Obchodní odbor ND, 16. února 2022 17:45, emailová korespondence

- 21 smíšených skupin (opery převažovaly ve Velké řadě, Divadelních večerech II, Seniorských cyklech I a II)
- navíc exkluzivní 2 skupiny společně s koncerty České filharmonie (Ladíme spolu, Světové operní hvězdy)
- v nich zařazeno 80 představení opery

Vánoční předplatné (s termíny od ledna 2019 do června 2019)

- složeno 18 skupin
- z nich 5 čistě operních (Operní hvězdy, Operní příběhy, Opera nás baví, Pro milovníky opery, Nová opera)
- 7 smíšených skupin (zastoupení oper, baletů, činoher a představení Laterny magiky rovnocenné)
- v nich nabízeno 20 operních představení (+ 5 pořadů Opera nás baví)

Sezona 2019/20

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 39 skupin
- z nich 6 čistě operních (Operní premiéry, Pro milovníky opery I, II a III, Operní odpoledne, Nová opera)
- 21 smíšených skupin (opery převažovaly ve Velké řadě, Divadelních večerech II, Seniorských cyklech I, II a V, Rodinném divadle odpoledním VI, Rodinném divadle večerním, Studentské skupině)
- navíc 1 exkluzivní skupina společně s koncerty České filharmonie (Ladíme spolu)
- v nich zařazeno 75 operních představení

Vánoční předplatné (s termíny od ledna do června 2020)

- složeno 20 skupin
- z nich 5 čistě operních (Opera ve Státní opeře, Operní příběhy, Opera nás baví, Pro milovníky opery, Operní odpoledne)
- a 6 smíšených skupin (zastoupení oper, baletů, činoher a představení Laterny magiky rovnocenné)
- v nich nabízeno 19 představení (+ 5 pořadů Opera nás baví)

Předplatné Národního divadla Brno²⁰⁸

Sezona 2018/19

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 18 skupin
- čistě operní 1 předplatné (Na operu ve všední den)
- a 13 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 51 představení opery

Sezona 2019/20

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 15 skupin
- čistě operní 1 předplatné (Na operu ve všední den)
- a 11 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 40 představení opery

Předplatné Národního divadla moravskoslezského²⁰⁹

Sezona 2018/19

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2018 do června 2019)

- celkově 18 skupin
- čistě operní 1 předplatné (Velké operní předplatné)
- a 16 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 49 představení opery

Sezona 2019/20

Celosezonní předplatné (s termíny od září 2019 do června 2020)

- celkově 17 skupin

²⁰⁸ Zdroj: Brožury předplatné NDB 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní.

²⁰⁹ Zdroj: Brožury předplatné NDM 2018-2019 a 2019-2020, zpracování vlastní.

- čistě operní 1 předplatné (Velké operní předplatné)
- a 15 smíšených skupin (kde nalezneme operu)
- v nich zařazeno 59 představení opery

Příloha č.3 – Kritický žebříček pro operu v Divadelních novinách 1²¹⁰

opera	Jan Dehner	Věra Draepelová	Helena Havilková	Josef Herman	Radmila Hrdinová	Olga Janáčková	Rudo Leška	Lenka Saldová	Ivan Záček
Národní divadlo, Praha – Ernst Krenek: Jonny vyhrává	****	**	***	***	**	*	***	**	***
Národní divadlo, Praha – Mozart a ti druzí (Michael Nyman: Letters, Riddles and Writs, Steven Edward Stucky: The Classical Style)	**	**	***	***	***	***	***	**	***
Národní divadlo, Praha – Petr Wajsar: Tramvie	****		***	***	***	***	***	**	***
Národní divadlo Brno – Giuseppe Verdi: Don Carlos			**	****	****	****	****	****	****
Národní divadlo moravskoslezské, Ostrava – Giacomo Puccini: Triptych			**	***	***	***	***	***	***
Národní divadlo moravskoslezské, Ostrava, Divadlo D12 – Tom Johnson: Čtyřnotová opera			***	****	****	****	****	****	****
Národní divadlo moravskoslezské, Ostrava – Bohuslav Martinů: Julietta			***	****	****	****	****	****	****
Divadlo J. K. Tyla v Plzni – W. A. Mozart: Idomeneo	***		***	***	***	***	***	***	***
Divadlo J. K. Tyla v Plzni – Pietro Mascagni: Iris	***		***	***	***	***	***	***	***
Jihočeské divadlo, České Budějovice – Benjamin Britten: Komičiek	***		***	***	***	***	***	***	***
Moravské divadlo Olomouc – Leoš Janáček: Její pastorkyňa	***		***	***	***	***	***	***	***
Divadlo F. X. Šaldy Liberec – Sergej Rachmaninov: Francesca da Rimini, Lakomý rytíř	****		****	****	****	****	****	****	****
Divadlo F. X. Šaldy Liberec – Giuseppe Verdi: Il trovatore	***		***	***	***	***	***	***	***
Slezské divadlo Opava – Sergej Rachmaninov: Alek, Ruggiero Leoncavallo: Pagliacci	***		***	***	***	***	***	***	***

Příloha č.4. - Kritický žebříček pro operu v Divadelních novinách 2²¹¹

opera	Jan Dehner	Věra Draepelová	Helena Havilková	Josef Herman	Radmila Hrdinová	Olga Janáčková	Rudo Leška	Lenka Saldová	Ivan Záček
Národní divadlo, Praha – Sergej Prokofjev, Carlo Gozzi: Láska ke třem pomerančům	***	***	****	***	***	***	***	***	***
Národní divadlo, Praha, Forum Karlín – Richard Wagner: Zlato Rýna, koncertní provedení	***	***	***	***	***	***	***	**	***
Národní divadlo, Praha – Bedřich Smetana: Dalibor	**	**	***	*	*	**	**	**	**
Národní divadlo Praha – Radion Šcedrin: Lolita	***	**	**	*	**	***	**	**	**
Národní divadlo Brno – Jacques Offenbach: Hoffmannovy povídky	***	***	***	***	***	***	***	***	***
Národní divadlo Brno – Francis Poulenc: Lidský hlas, Bohuslav Martinů: Tři fragmenty z Juliette	***	***	***	***	***	***	***	**	**
Národní divadlo moravskoslezské Ostrava – Giacomo Meyerbeer: Robert ďábel	***	***	***	***	***	***	***	**	**
Národní divadlo moravskoslezské Ostrava – Antonín Dvořák: Rusalka	***	***	***	***	*	**	**	***	***
Divadlo J. K. Tyla Plzeň – Jan Jirásek: Brouci	***	***	***	***	***	***	***	***	***
Jihočeské divadlo České Budějovice, Otáčivé hlediště Český Krumlov – Giacomo Puccini: Turandot	***	***	***	***	***	***	***	***	***
Slezské divadlo Opava – Carl Maria von Weber: Čarostřelec	***	***	***	***	***	***	***	***	***

²¹⁰ Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-10-2019-opera>

²¹¹ Divadelní noviny. *Kritický žebříček 10/2019 - opera* [online]. Praha: Divadelní noviny.cz, 2019 [cit. 19. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/kriticky-zebricek-19-2019-opera>

Příloha č. 5 – Údaje k rozpočtu ND pro rok 2019²¹²

62 Výsledky hospodaření za rok 2019

Ekonomické výsledky

Hospodaření Národního divadla skončilo v roce 2019 v celkovém zisku 8 495 tis. Kč. **Hlavní činnost ukončilo Národní divadlo s vyrovnaným hospodářským výsledkem**, v jiné činnosti vykazuje zisk ve výši 8 495 tis. Kč. Rozpočet roku 2019 byl ovlivněn uzavřením Státní opery a nutným dokrytím predikovaného výpadku tržeb.

Obdobně jako v roce 2018 zřizovatel rozhodl o snížení odvodu z odpisů ve výši 27 871 tis. Kč ke kompenzaci provozních nákladů nekrytých v důsledku výpadku výnosů po dobu rekonstrukce Státní opery. Přechodným opatřením zřizovatele rozhodl o navýšení příspěvku na provoz ve výši 28 040 tis. Kč k pokrytí výpadku tržeb ze Státní opery.

[Zdroj: ND]

Tab. 1: Náklady a výnosy roku 2019

	ND celkem	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Náklady	1 305 014 tis. Kč	1 264 664 tis. Kč	40 350 tis. Kč
Výnosy	1 313 509 tis. Kč	1 264 664 tis. Kč	48 845 tis. Kč
Hospodářský výsledek	8 495 tis. Kč	0 tis. Kč	8 495 tis. Kč

Ukazatele rozpočtu na rok 2019 byly splněny!

64 Výsledky hospodaření za rok 2019

Základní ukazatele rozpočtu

Tab. 2: Základní ukazatele ND v roce 2019

[Zdroj: ND]

	Schválený limit	19. rozpočtová úprava	Skutečnost
Přepočtený počet zaměstnanců	1 308	1 308	1 293
Mzdové náklady	583 119 tis. Kč	586 961 tis. Kč	587 857 tis. Kč
Náklady na platy	572 369 tis. Kč	576 190 tis. Kč	576 040 tis. Kč
Náklady na OON	9 750 tis. Kč	9 771 tis. Kč	9 750 tis. Kč
Odvody z odpisů	5 574 tis. Kč	5 574 tis. Kč	5 574 tis. Kč

Plnění závazných ukazatelů rozpočtu

Národní divadlo mělo pro rok 2019 stanoveny tyto závazné ukazatele rozpočtu:

Příspěvek na provoz
Po úpravách činil plán příspěvku na provoz 867 183 tis. Kč. Skutečnost je ve výši 867 183 tis. Kč. Tento ukazatel byl tedy dodržen.

Mzdové náklady
Základní ukazatel mzdových nákladů byl stanoven na 586 961 tis. Kč – z toho platy zaměstnanců 576 190 tis. Kč a OON 9 771 tis. Kč – nebyl překročen. Skutečně vyčerpané prostředky na úhradu mzdových nákladů jsou ve výši 587 413 tis. Kč, z toho platy zaměstnanců 576 040 tis. Kč a OON 9 750 tis. Kč. Náhrady v dočasně pracovní neschopnosti ve výši 1 623 tis. Kč. Přídělené prostředky na platy pracovníků Dětské skupiny ve výši 150 tis. Kč a OON ve výši 21 tis. nebyly v roce 2019 po dohodě s projektovou kanceláří MK ČR čerpány. Provoz Dětské skupiny je zahájen až v roce 2020.

Odvod z odpisů
Odvod z odpisů byl pro rok 2019 stanoven ve výši 5 574 tis. Kč. Ukazatel byl dodržen.

Počet zaměstnanců
Přepočtený počet zaměstnanců byl pro rok 2019 stanoven ve výši 1 308, o 6 pracovníků méně než v roce 2018. 3 úvazky byly určeny na provoz Dětské skupiny a nebyly čerpány. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců hlavní činnosti byl 1 292,78 a tento závazný ukazatel nebyl překročen.

Odvod příjmů z prodeje nemovitého státního majetku
Tento ukazatel nebyl Národním divadlu pro rok 2019 stanoven.

UKAZATELE ROZPOČTU STANOVENÉ MK ČR PRO NÁRODNÍ DIVADLO NA ROK 2019 BYLY SPLNĚNY.

²¹² Národní divadlo (oficiální web divadla). *Výroční zpráva 2019* [online]. [cit. 19. 11. 2021]. Dostupné z: <https://media.narodni-divadlo.cz/11302/1588242082-nd-vz2019-impr.pdf>

Příloha č.6 – Návrh rozpočtu pro rok 2019 v NDB²¹³

Příloha č. 14
zápisu RŠ/007.
RMB, bod č. 7

Návrh rozpočtu příspěvkové organizace na rok 2019

Příspěvková organizace: Národní divadlo Brno

Správce rozpočtových prostředků:

	Státní rozpočet k.31.12.2017	Schválený rozpočet 2018 (RZ/148)	Upravený rozpočet k.30.9.2018	Státní rozpočet k.30.9.2018	Objekt státního rozpočtu 2019	Návrh rozpočtu 2019	NR 2019SR 2018 (%)	NR 2019OS 2018 (%)
Výnosy celkem	495 888	499 691	591 162	427 412	591 162	533 922	106,9	90,3
Výnosy z vlastních výkonů a zboží	84 149	39 371	54 200	54 908	54 200	59 447	151,0	109,7
z toho: Výnosy za ústřední vstupenky	224	300	300	300	300	300	100,0	100,0
Výnosy z transferů	407 401	457 820	534 462	371 704	534 462	471 975	103,1	88,3
z toho: Výnosy z transferů od zřizovatele	359 035	418 508	462 687	320 014	462 687	430 542	102,9	93,1
Výnosy z transferů od měsíčních částí								
Výnosy z transferů ze státního rozpočtu a státních fondů	18 366	9 312	41 775	28 800	41 775	11 433	122,8	27,4
Výnosy z transferů od jiných ÚSC a ostatních subjektů	30 000	30 000	30 000	22 890	30 000	30 000	100,0	100,0
Výnosy z transferů - transferový podíl k přijatým dotacím								
Ostatní výnosy	4 338	2 500	2 500	800	2 500	2 500	100,0	100,0
Náklady celkem	502 989	540 347	591 162	416 993	606 191	539 967	99,9	89,1
Spotřeba materiálu	18 873	33 100	33 100	10 950	33 100	12 600	38,1	38,1
Spotřeba energie	12 794	14 130	14 130	12 664	14 130	15 260	108,0	108,0
Služby	101 172	95 467	127 846	92 114	143 875	82 011	85,9	57,0
z toho: Oprava a udržování	18 919	7 500	8 700	5 548	8 700	7 500	100,0	86,2
Mzdové náklady	209 786	218 054	233 352	174 103	232 352	212 752	97,6	91,6
z toho: Náklady na platy	186 176	202 890	208 271	158 174	208 271	208 092	102,6	99,9
Sociální pojištění a sociální náklady	70 119	74 059	77 197	59 374	77 197	76 966	103,9	99,7
Odpisy dlouhodobého majetku	77 909	80 111	80 111	55 728	80 111	135 452	169,1	169,1
Dat z příjmů								
Ostatní náklady	12 336	25 426	25 426	12 060	25 426	4 926	19,4	19,4
Výsledek hospodaření po zdanění	-7 101	-40 656	10 419	-15 029	-15 029	-6 045		
v tom: Výsledek hospodaření hlavní činnosti	-8 796	-44 156	-3 500	7 892	-18 529	-9 545		
Výsledek hospodaření doplňkové (hospodářské) činnosti	1 695	3 500	3 500	2 527	3 500	3 500	100,0	100,0
Podíl výnosů za vlastní výkony a za zboží na celkových nákladech v %	16,7	7,3	9,2	13,2	8,9	11,0	151,1	123,1
Podíl výnosů za vlastní výkony a za zboží na celkových nákladech (snížených o výši uložení odvodu z fondu investic) v %	19,6	8,5	10,5	15,3	10,2	14,5	171,6	142,3
Podíl výnosů za vlastní výkony a za zboží na celkových nákladech (snížených o výši zúčtovatelných odpisů) v %	19,8	8,6	10,6	15,2	10,3	14,7	171,8	142,6
Výše uložení odvodu z fondu investic dle § 28 zákona 250/2000 Sb.	72 747	76 012	76 012	57 007	76 012	131 353	172,8	172,8
Transfer na pořízení dlouhodobého majetku od zřizovatele	11 795	74 000	56 481	24 274	56 481	31 644	42,8	56,0
Transfer na pořízení dlouhodobého majetku ze státního rozpočtu a státních fondů								
Počet pracovníků (průměrný přepočtený stav) za období nebo rok	596,9	614,0	593,9	614,0	614,0	620,0	101,0	101,0
Průměrný plat (v Kč)	25 992	27 537	28 267	29 592	28 267	27 969	101,6	98,9

V Brně dne: 21.11.2018

Zpracoval(a): Eva Večeřová

Schválil(e): MgA. Martin Glaser

²¹³ SRBOVÁ, Petra, asistentka provozní ředitelky, 8. prosince 2021 15:20, emailová korespondence

Příloha č.7 – Návrh rozpočtu pro rok 2019 v NDM²¹⁴

Rozpočet p.o. na rok 2019

v tis.Kč

	2018			NÁVRH 2019
	SCHVÁLENÝ	UPRAVENÝ	SKUTEČNOST	
V Ý N O S Y celkem	311 536	330 873	330 602	343 335
příspěvek zřizovatele - provozní	240 135	250 560	250 560	256 817
příspěvek zřizovatele - na odpisy	16 880	16 880	16 609	18 273
příspěvek zřizovatele - účelový	1 079	8 938	8 938	900
dotace a příspěvky z jiných zdrojů	14 000	15 770	15 770	15 500
zúčtování 403 do výnosů	0	0	0	0
zapojení fondů do výnosů	0	342	342	0
ostatní výnosy	39 442	38 383	38 383	51 845
N Á K L A D Y celkem	311 536	330 873	330 602	343 335
osobní náklady	217 522	226 454	226 794	242 671
odpisy	16 882	16 882	16 611	18 275
energie	9 550	9 200	9 200	9 250
ostatní náklady	67 582	78 337	77 997	73 139
V Ý S L E D E K hospodaření	0	0	0	0

Střednědobý výhled rozpočet p.o. na léta 2020 - 2021

v tis.Kč

	NÁVRH 2019	VÝHLED 2020	VÝHLED 2021
V Ý N O S Y celkem	343 335	348 602	352 324
příspěvek zřizovatele (provoz, odpisy, účelové včetně převodů)	275 990	275 815	276 815
dotace a příspěvky z jiných zdrojů	15 500	18 000	18 000
zúčtování 403 do výnosů	0	0	0
zapojení fondů do výnosů	0	350	350
ostatní výnosy	51 845	54 437	57 159
N Á K L A D Y celkem	343 335	348 602	352 324
osobní náklady	242 671	242 921	243 921
odpisy	18 275	19 000	20 000
ostatní náklady	82 389	86 681	88 403
V Ý S L E D E K hospodaření	0	0	0

Vysvětlivky:

Schválený - stav k 01.01.2018

Upravený - stav k 30.09.2018

Skutečnost - předpokládané plnění rozpočtu k 31.12.2018

²¹⁴ Národní divadlo moravskoslezské (oficiální web divadla). *Oznámení* [online]. [cit. 8. 12. 2021]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/clanky/fotografie/2018-2019/schvaleny-rozpocet-2019-1545311347.pdf